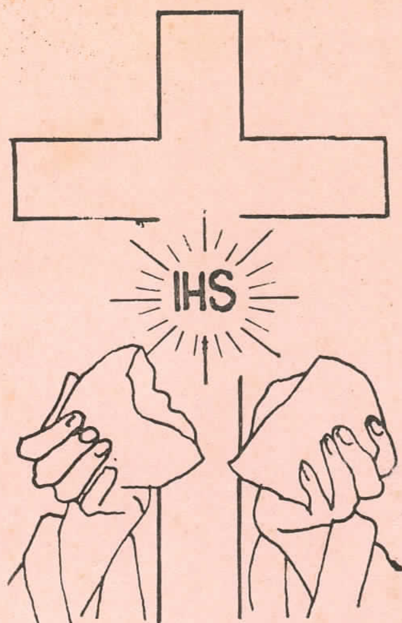
Dr o. MILAN ŠETKA

Isus
NAŠ ŽIVOT

Isus naš život

LITURGIJSKE KATEHEZE ZA VIŠE
RAZREDE OSMOGODIŠNJE ŠKOLE

II izdanje

Dr o. MILAN ŠETKA

MAKARSKA 1967.

MOJ KRŠĆANSKI ŽIVOT

Zovem se ....

Rođen sam .... u ....

Župa .... Biskupija ....

Stanujem u .... Ulica i br. ....

.... Kršten sam u ....

Dne .... Prva ispovijed i pričest ....

.... Krizman sam ....

S dopuštenjem crkvenih i redovničkih vlasti

Izdaje Pastoralni centar Provincije Presv. Otkupitelja

u Makarskoj, Put žrtava fašizma 1.

Odgovora: **dr o. Milan Šetka**

PREDGOVOR

Budući da je prvo izdanje priručnika ISUS NAŠ ŽIVOT, koje je umnoženo ciklostilom 1965. g., potpuno raspačano i budući da neprestano stižu nove narudžbe, odlučio sam ga ponovno izdati tiskom.

Ovo je novo izdanje ponešto izmjenjeno, dotjerano, skraćeno. Od trideset i pet lekcija napravio sam samo trideset, a lekcije iz crkvene povijesti namjeravam izdati kao poseban priručnik.

Što se tiče samih lekcija, učinio sam ih prikladnijima za učenike i ukrasio crtežima.

Od srca zahvaljujem svima koji su mi pripomogli kod sastavljanja ovog priručnika, a posebno o. dru Juri Radiću.

Dr o. Milan ŠETKA

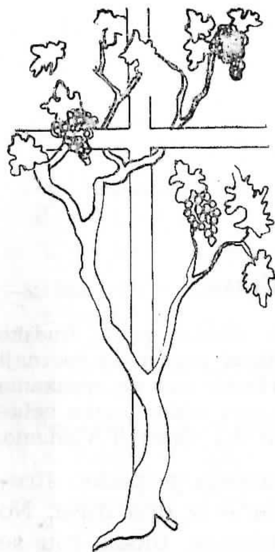
S A D R Ž A J

1. Otajstvo Krista i Crkve

1. Svakom je čovjeku potrebno da upozna svoje ljudsko dostojanstvo i svoj društveni položaj pa da se prema toj spoznaji vlada. Na poseban je način potrebno nama kršćanima da upoznamo svoje kršćansko dostojanstvo, da shvatimo svoj odnos prema nebeskom Ocu, Kristu i Crkvi i da se prema toj spoznaji vladamo.

2. Sveti je **Pavao** prije svog obraćenja pripadao strogoj židovskoj sljedbi i mrzio je kršćane iz dna duše. No kad je išao u Damask da progoni kršćane, ukaza mu se Krist i prekori ga radi njegova vladanja. Potaknut Božjom milošću, Pavao se obratio i svim se silama dao na širenje Kristova evanđelja. Svojim je razumom htio što dublje da prodre u otajstva vjere i svim je bićem nastojao da ljudima pokaže raspetoga Krista. Radi toga je više puta bio u tamnici, mnogo puta bičevan i jedanput kamenovan te često trpio glad i žeđu, golotinju i bosotinju, žegu i studen, a na poseban način mržnju svojih sunarodnjaka. No ništa ga nije moglo odvratiti od Krista. On piše: »Meni, najmanjemu od svih svetih, dana je ova milost da navijestim poganima neistražljivo bogatstvo Kristovo i da otkrijem svima kako se ostvarilo otajstvo od vijeka sakrito u Bogu.« (Efež 3, 8—9) Na drugom mjestu veli: »Bog je htio da u njemu (Kristu) stanuje sva punina i po njemu da pomiri sve sa sobom, učinivši mir krvlju njegovom na križu.« (Kol 1, 20) Tim je riječima apostol naroda pokazao kako je Bog od vijeka odlučio spasiti ljude po Kristu i Crkvi.

3. Gospodin je Bog od vijeka odlučio da stvori svijet i da ljude učini **dionicima svoga božanskog života** te baštinicima svoga kraljevstva. Radi toga, kad su ljudi u Adamu sagriješili, nebeski ih Otac nije ostavio, nego im je davao pomoć da se mogu spasiti gledajući na Krista Otkupitelja. A kad je nadošlo određeno vrijeme, jedinorođeni Sin Božji, Isus Krist, dolazi na ovaj svijet da ostvari otkupljenje ljudskog roda.

Krist je svojim utjelovljenjem postao posrednik između Boga i ljudi, liječnik tijela i duše. On je propovijedao evanđelje siromasima i liječio skrušena srca. Njegova ljudska narav, združena s njegovom božanskom naravi, bila je **sredstvom našega spasenja.** U Kristu je iskazana savršena zadovoljština našega pomirenja s Bogom. I u tome se upravo očituje otajstvo Krista što je on **sjedinio u sebi sva stvorenja i pomirio ljude s Bogom** da budu djeca Božja i baštinici nebeskoga kraljevstva.

Veličanstveno Kristovo otajstvo ostvarilo se na svijetu **u dva otsjeka vremena:** u Starom Zavjetu kad je sve težilo prema Kristu Otkupitelju i u Novom Zavjetu kad je Krist izvršio tajnu odluku nebeskoga Oca.

Krist je ostvario Božji nacrt spasenja čitavim svojim životom, osobito **otajstvom svoje blažene muke i smrti, uskrsnuća od mrtvih i slavnog uzašašća na nebo te poslanjem Duha Svetoga.** A kad je uzašao na nebo, nastavio je spasavati ljude po svom **otajstvenom tijelu,** svetoj Crkvi. Prema tome otajstvo je Crkve usko povezano s otajstvom Krista, pače oba otajstva čine samo jedno otajstvo, jer nas Krist ujedinjuje i spasava jedino po svetoj Crkvi.

Plodove Kristova otkupiteljskog djela mi vjernici primamo **preko Crkve** po svetoj liturgiji: po presvetom otajstvu Euharistije, sakramentima i blagoslovinama, po molitvi i proživljavanju liturgijske godine.

Stoga nam je kršćanska dužnost da dobro **upoznamo sredstva našega spasenja:** euharistijsko otajstvo i druge sakramente, blagoslovine, različite pobožnosti i liturgijsku godinu. Bez te spoznaje i života po njoj ne možemo napredovati u duhovnom životu niti postignuti svoj konačni cilj.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što je Bog od vijeka odredio u pogledu našega spasenja? — Kako nas je Krist otkupio? — Kako nas Krist spasava? — Što moramo činiti da se spasimo?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Neprestano nastoj da što bolje upoznaš svoje kršćansko dostojanstvo i da živiš dostojno svoga kršćanskog imena. Primaj rado i pobožno sakramente i koristi se svim sredstvima koja ti daje Crkva.**

ZADAĆA: Nabavi bilježnicu u kojoj ćeš izrađivati zadatke iz vjerskog odgoja. Lijepo je čuvaj. U prvom zadatku opiši: Kako me je Krist otkupio i što mi je činiti da se spasim.

O LITURGIJI, SV. MJESTIMA I PREDMETIMA

2. Sveta liturgija

1. Svojim razumom spoznajemo da postoji Bog i da smo ga dužni poštivati. To poštovanje iskazujemo nutarnjim i vanjskim činima, jer smo sastavljeni od duše i tijela. Vanjsko štovanje Boga može biti privatno kad je izraz vjere pojedinog čovjeka; može biti zajedničko kad se vrši u zajednici, ali bez posrednika, svećenika; napokon može biti javno kad ga obavlja zajednica sa svećenikom na čelu. Javno je štovanje Bogu posebno milo, a ljudima korisno.

2. U srpnju 1955. god. održan je u **Rio de Žaneiro** u Braziliji euharistijski kongres. Na taj je kongres došlo oko šest stotina tisuća ljudi iz unutrašnjosti države i oko dvadeset tisuća stranaca. Za vrijeme kongresa odslužilo se 42.000 sv. Misa i potrošilo se sedam tona hostija za tri milijuna pričesnika i čitavo je vrijeme gorjela svijeća teška 850 kg. Na zaključni dan svetu je Misu otpjevalo dva milijuna vjernika, a na kraju je predsjednik republike pročitao posvetu naroda presv. Srcu Isusovu. Vjernici su zbilja na kongresu pokazali svoje vjersko uvjerenje i javno izrazili poštovanje prema Bogu.

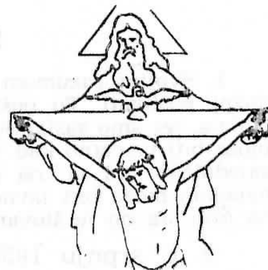
3. Kako ćemo javno poštivati Boga pokazuju nam **liturgijski propisi.** Prema Papi Piju XII sveta je liturgija **zajedničko javno bogoštovlje otajstvenog tijela Kristova, tj. sv. Crkve.** Drugi Vatikanski koncil opisuje liturgiju: »S pravom se dakle liturgija smatra kao vršenje Kristove svećeničke službe koja pomoću vidljivih znakova očituje i,

na način svojstven pojedincima, ostvaruje čovjekovo posvećenje, a time Kristovo otajstveno Tijelo, naime Glava i njegovi udovi, vrši cjelokupno javno bogoslužje.«

Javno se štovanje Boga iskazuje liturgijskim činima koje je **ustanovio Krist ili Crkva u Kristovo ime.** Te čine vrše zakonito određene osobe prema liturgijskim knjigama koje je odobrila Sv. Stolica. Liturgijski čini imaju za cilj da slave Boga i da vjernike obogate milostima.

Među liturgijske čine u prvom redu spadaju Žrtva sv. Mise i sakramenti, zatim blagoslovine, časoslov, molitve i obredi što se vrše kod Mise i sakramenata, a nijesu bitni, ali se vrše po licima i na način kako je to Crkva odredila.

Vršenje liturgijskih čina ide za tim da se **proslavi Bog.** Bog se može slaviti neposredno ili posredno. Neposredno je štovanje Boga kad se izravno iskazuje Bogu čast. Posredno je štovanje Boga kad se iskazuje čast Bl. Djevici, anđelima i svecima, jer se poštivanje slugu odnosi i na gospodara.

Vršenje liturgijskih čina **donosi vjernicima plodove Kristova otkupljenja.** Krist je povratio Bogu oduzetu čast, ali je i otkupio ljude. Plodove svoga otkupljenja Krist poglavito dijeli preko liturgijskih čina.

Liturgija je **vršenje Kristove svećeničke službe.** To znači da je glavni i prvotni službenik liturgije ili liturg sam Krist Gospodin. On se je utjelovio da postane vječni svećenik. On je prinio sam sebe na Kalvariji kao žrtvu nebeskom Ocu, a kroz vjekove prinosi Ocu žrtvu na našim oltarima i dijeli milosti otkupljenja po sakramentima.

No Krist je sada nevidljiv. On je tijelom uzašao na nebo. Zato je izabrao svećenike da preko njih slavi Oca i spasava ljude. Svećenici su **sluge Kristove i djelitelji Božjih tajna.** Njima se Krist služi kao vidljivim organima za vršenje svećeničke službe.

U širem smislu i **vjernici su sveto svećenstvo** koje prinosi Bogu duhovne žrtve. Krist i Crkva čine jedno otajstveno tijelo. Što čini Krist, to čini Crkva, a što čini Crkva,

to čini Krist. A vjernici su po krštenju i krizmi postali jedno s Kristom i Crkvom, pa stoga i oni imaju pravo i dužnost da sudjeluju kod liturgijskih čina.

Liturgijski čini nijesu nastali najedamput. Oni su se **razvijali malo po malo.** Kako su se liturgijski čini razvijali, uči nas liturgika. Zapravo liturgika ima dvostruki cilj: 1. da naučno prikaže postanak i razvitak liturgijskih obreda i da ih protumači; 2. da potanko opiše način kako danas treba vršiti liturgijske obrede.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Kakvo može biti štovanje Boga? — Što je liturgija? — Koji su bogoštovni čini? — Koji je cilj liturgijskih čina? — Tko je glavni liturg? — Koji su Kristovi pomoćnici? — Kako su nastajali liturgijski čini?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Često se sjeti da i ti pripadaš Kristovu svećeništvu. I ti si po krštenju i krizmi postao liturg, svećenik, u širem smislu riječi. Zato nastoj da što bolje učiš liturgiku i da se naučiš što korisnije sudjelovati kod liturgijskih čina.**

ZADAĆA: Pročitaj o životu prve Crkve u Djelima apostolskim 2, 41—47.

3. Sveta mjesta

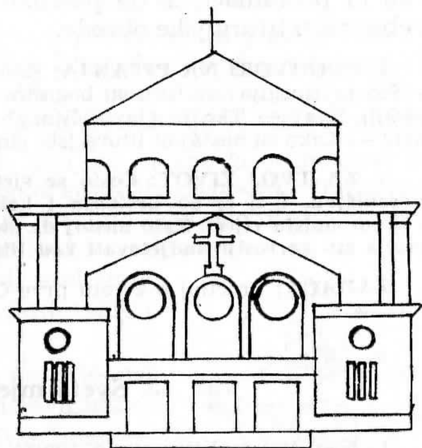
1. Kao što različite vrste sporta imaju prikladna mjesta za natjecanje, tako i Crkva mora imati prikladna mjesta za vršenje liturgijskih čina. Ta mjesta moraju biti posebno udešena i od Crkve odobrena.

2. **Kontardo Ferini,** sveučilišni profesor rimskog prava, učenjak svjetskog glasa u svojoj struci, napisao je mnoga djela po kojima je stekao veliki ugled, ali se posebno istakao u pobožnosti prema presv. Euharistiji. Prva pričest bila je za nj izvorom buduće dobrote i poniznosti te ljubavi prema Isusu i Mariji. Kao sveučilištarac, za vrijeme akademskog četvrt sata odmora, odletio bi u obližnju crkvu da posjeti Isusa. Tu je naviku zadržao i kao sveučilišni profesor. Crkvu je poštivao kao kuću Božju i u njoj se vladao kao pred živim Bogom. U svojoj bi pobožnosti bio tako sabran, da nije ništa znao što se događa oko njega. Jednom su mu u crkvi u Paviji djeca ispred nosa odnijela šešir, a on to nije zapazio. Drugom zgodom, u isusovačkoj crkvi u Milanu približi mu se sestra i pozdravi ga, a on to nije ni opazio. Bio je doista čovjek pun poštovanja prema svetom mjestu.

3. Mjesta, u kojima se vrši služba Božja, nazivljemo crkvama, bazilikama i kapelama.

Crkva je prvotno označivala skup vjernika, ali se kasnije taj naziv prenio i na samu zgradu. Crkva kao mjesto označuje kuću Božju u kojoj se uglavnom vrše liturgijski čini.

Bazilikama danas redovito zovemo crkve koje su sagrađene na starokršćanski način ili su obdarene posebnim povlasticama. Inače se crkve zovu bazilike, jer u njima stoji Bazileus, tj. Kralj kraljeva.

Kapelom se najprije nazivalo mjesto gdje su franački kraljevi čuvali plašt sv. Martina, a iza toga su se počela nazivati kapelama mjesta za službu Božju. Kapele se dijele na javne, polujavne i privatne.

Crkve se redovito svojom vanjštinom **razlikuju od ostalih zgrada.** Grade se, ako je moguće, tako da oltar bude s istočne strane, a ulaz sa zapada. Inače crkva nije nikada imala svoj stil, nego je dopuštala umjetničke oblike svakog vremena, i to prema naravi i uvjetima naroda kao i prema potrebama različitih obreda. Stoga su se kroz povijest u gradnjama crkava odrazivali svi umjetnički stilovi.

Redovito se uz crkvu ili na njoj vidi **zvonik** koji strši prema nebu i pokazuje nam put u pravu domovinu. U zvoniku su zvona koja zvonjenjem pozivlju vjernike u crkvu, prate pokojnike do groblja, a za nevremena potiču vjernike na molitvu i tri puta na dan opominju vjernike na pozdrav Djevici Mariji.

Budući da su crkve mjesta koja su određena za službu Božju, to je potrebno da se blagoslove ili posvete. Čim se počne graditi potrebno je blagosloviti temeljni kamen, koji

označuje Krista, a kad se napravi, blagoslov obavlja biskup ili od biskupa određeni svećenik. Obredi su posvete crkve mnogo duži od blagoslova i vrlo su dirljivi.

Crkva može **izgubiti blagoslov** ili **posvetu** u dva slučaja: 1. ako se sruši čitava crkva ili veći njezin dio; 2. ako biskup izda dozvolu da se crkva prestane upotrebljavati za liturgijske čine.

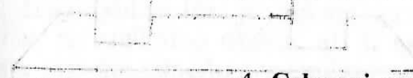
Posveta i blagoslov crkve može se i **oskrvnuti:** ubojstvom, prolijevanjem krvi, sramotnim činima te pogrebom osobe koja je presudom izopćena iz Katoličke Crkve. Ako se crkva oskrvne, treba je pomiriti.

* * *

U sveta mjesta ubrajamo i **groblja.** Groblje je mjesto koje služi za sahranu pokojnih kršćana. Kao što je tijelo Kristovo bilo dolično sahranjeno u grob, tako su i kršćani svoju braću sahranjivali najprije u grobove mučenika ili u crkvama. Za vrijeme progona kršćani su pokapani u katakombama, a kad je Crkva dobila slobodu, groblja su bila pod vedrim nebom. Kod nas je u staro doba bilo najveće groblje pod nebom u Solinu.

I groblje kao sveto mjesto mora biti **posvećeno.** Uz to treba da je ograđeno i lijepo uređeno. Po grobljima cijenimo kulturu i pobožnost pojedinog mjesta.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što ubrajamo među sveta mjesta? — Kako dijelimo crkve? — Kako se grade crkve? — Kad crkva izgubi posvetu ili blagoslov? — Kad se oskrvni crkva? — Gdje se pokopavaju tjelesa pokojnih kršćana? — Kakvo mora biti groblje?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Časti sveta mjesta i na njima se pristojno i pobožno vladaj. Crkve i groblja su mjesta za molitvu, zato nemoj doći na njih da se ne pomoliš.**

ZADAĆA: Nacrtaj u bilježnicu svoju župsku crkvu.

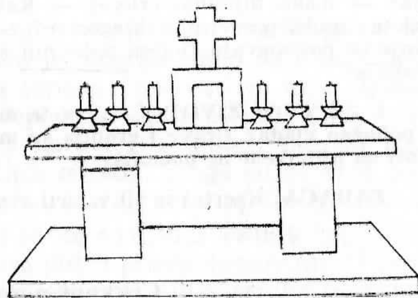
4. Crkveni namještaj

1. Crkva je sveto mjesto, kuća Božja u kojoj se vrši javno bogoslužje. Zato ona mora imati sav namještaj za obavljanje liturgijskih čina.

2. Glasoviti francuski pisac **Henrik Lavedan,** koji se obratio na katoličku vjeru početkom Prvog svjetskog rata, poučava svoga sina o crkvi. Između ostaloga kaže: »Crkva

je mjesto koje zatvara i okuplja u sebi najviše dragocjenih i milih ljudskih uspomena. Tu su krštenja, ženidbe, sprovodi. Crkva je prijeko potrebna, bez nje ne možeš biti. Ona je ognjište, društvo, tvrđava... Crkvena šutnja govori. I kako govori. One ispovijedaonice, makar i ne ulazio u njih, izmamljuju ti, i izdaleka, barem dijelak od onoga: moj grijeh... Klecala snizuju tvoje misli k sebi. Ti zidovi, te daske, ti svodovi, prožeti s tolikom pobožnosti, zanosa, želja, uzdaha, nada, blagoslova, da prodiru iz njih poput znoja na sve pore, spuštaju ti na ramena sve do u dno srca svoje dobrotvorne čari. I makar tko, ne znam koliko okorio u zlu, ima ipak neku duboku milinu u osjećaju da si još malo kršćanin.« Tim je riječima francuski pisac htio pokazati svom sinu kako treba cijeniti crkveni namještaj.

3. Crkva se iznutra dijeli na **Svetište i lađu,** a kod većih crkava ima i **predvorje.** Svetište je onaj dio crkve gdje se nalazi glavni žrtvenik; malo je povišeno iznad lađe od koje je ograđeno ogradom. Zove se i prezbiterij, jer služi za biskupa i svećenstvo. Lađa je mjesto između svetišta i predvorja, a služi za vjernike. U većim crkvama ima i po tri lađe, srednja je glavna, a ostale su pokrajne. To je mjesto dobilo ime lađa, jer se crkva isporeduje s Nojevom ili Petrovom lađom. Predvorje ili atrij je prostor ispred lađe. Ono je u staro doba služilo za javne pokornike i katekumene.

U svetištu se nalazi **žrtvenik** ili **oltar,** na kome se žrtvuje sv. Misa. Prvi je kršćanski oltar bio onaj stol na kome je Isus rekao prvu Misu. I apostoli su na sličnim stolovima žrtvovali Misu. A kad su se počele graditi crkve, oltari su se pravili u obliku stola ili mrtvačkog lijesa, sarkofaga. Sarkofag je služio za grob mučenika. I sada se u svakom oltaru moraju nalaziti moći mučenika.

Na oltaru se čuva **Presveti oltarski sakramenat,** a služi za klanjanje i pričest bolesnika. Presveti se nalazi u svetohraništu ili tabernakulu. Ispred njega uvijek mora gorjeti uljana svjetiljka, koja se zove vječno svjetlo, da vjernicima pokazuje da je tu Isus.

Svaki oltar, na kome se prikazuje sv. Misa, mora biti pokriven sa **tri pokrivača,** a uz to mora imati **križ, svijeće** i **kanonske ploče.** Pokrivači označuju one pokrivače kojima je bilo zamotano Kristovo tijelo u grobu. Križ označuje da se tu prikazuje ista žrtva koja je bila prikazana na križu. Svijeće također označuju Isusa koga je starac Šimun nazvao svjetlom. Kanonske ploče služe svećeniku kod nekih dijelova sv. Mise.

Oltar označuje Krista. Krist je Pomazanik Božji, a i oltar je pomazan sv. uljem kod posvete. Zato se oltar ljubi i kod svečane Mise kadi tamjanom, a kađenje tamjanom pripada samo Bogu. Pravi vjernici nastoje da što bolje okite oltar, i to svježim cvijećem.

Uz svetište se nalazi **sakristija** u kojoj se čuvaju stvari za službu Božju. U njoj se također oblači svećenik za vršenje liturgijskih čina.

U lađi se nalazi **propovijedaonica** s koje svećenik propovijeda riječ Božju. Redovito je nadkrita krovom da se glas bolje razliježe. Često je urešena golubom, znakom Duha Svetoga, križem i slikama ili rezbarijama evanđelista i apostola. Propovijedaonica se redovito nalazi na strani evanđelja.

Krstionica je mjesto gdje se dijeli sakramenat sv. krsta. Svaka župska crkva mora imati krstionicu. Ona mora biti pristojna, od čvrste građe, ukrašena i zatvorena. Pristoji se da na njoj bude slika ili kip sv. Ivana Krstitelja. U njoj su stvari potrebne za sv. krštenje.

Ispovijedaonica je mjesto za ispovijedanje vjernika. Danas je različitog oblika, ali u svakoj mora biti stalna i gusta rešetka između svećenika i pokornika.

Još se u lađi nalazi **škropionica** za blagoslovljenu vodu, **kor** za pjevače i **orgulje (harmonij), pobočni oltari, slike** i **kipovi, zastave i klupe.**

4. **Odgovori na pitanja:** Kako se dijeli crkva iznutra? — Za što služi oltar ili žrtvenik? — Što mora biti na oltaru? — Što označuje oltar? — Za što služi sakristija, propovijedaonica, krstionica, ispovjedaonica?

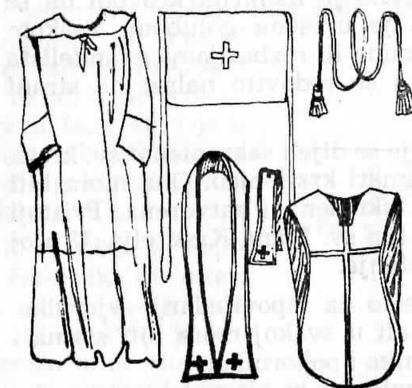
5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Poštuj crkveni namještaj. Nemoj ga kvariti rukama ili kojim predmetom. Neka te sve u crkvi podsjeća na poštivanje Boga.**

ZADAĆA: Nacrtaj nutrinu svoje župske crkve i sve predmete koji su u njoj.

5. Liturgijsko ruho i bogoštovni predmeti

1. Kao što liječnik za vrijeme operacije ima posebno odijelo i potrebno oruđe, tako i svećenik ima posebno liturgijsko ruho i posebne bogoštovne predmete za vršenje liturgijskih čina. To je ruho i te predmete odredila sv. Crkva.

2. **Grenland** je zemlja na sjevernom polu koja je skoro cijelu godinu pokrivena ledom. Prije nekih 800 godina stanovnici su Grenlanda primili kršćanstvo, ali su 300 godina kasnije pogani napali na grenlandske kršćane, uništili skoro sve crkve, ubili biskupa i većinu svećenika i mnoge kršćane odveli u ropstvo. Preostali su kršćani ostali vjerni svojoj vjeri. I kad je posljednji svećenik umro, ostali su bez svećenika za 80 godina. Ipak ni tada nijesu klonuli duhom. Kod njih je ostao korporal na kome je posljednji svećenik govorio Misu. To su posvećeno platno vjernici čuvali kao dragocjeno blago. U nedjelje i blagdane, te u dane kad su se običavali ispovijedati i pričešćivati, izlagali bi to platno. Vjernici bi hrlili sa svih strana da vide i počaste posvećeno platno na kome je počivalo Kristovo tijelo. Na taj bi način jačali svoju vjeru u Krista i krijepili se u pobožnosti.

3. Kad svećenik ima služiti sv. Misu, najprije opere ruke, a zatim oblači misno ruho. Najprije stavlja oko vrata **amirkt** ili **naglavnik,** potom oblači dugu **košulju** i opaše je **pascem.** Iza toga stavi na lijevu ruku **manipul,** oko vrata **stolu** i preko svega **misnicu** ili **paramentu.** Naglavnik, košulja i pasac od lanenog su platna i bijele boje, a manipul, stola i paramenta su od svile različite boje.

Sve to ruho ima duboko značenje. Svaki komad ruha, koji svećenik oblači, opominje svećenika na dolično služenje euharistijske žrtve. Tako npr. naglavnik ga opominje da se bori protiv nečastivoga duha, košulja da kod sv. Mise bude u posvetnoj milosti, pasac da kroti svoje strasti, manipul da strpljivo nosi breme zvanja itd.

Manipul, stola i paramenta mogu biti bijele, crvene, zelene, ljubičaste, ružičaste i crne boje.

Bijela se boja upotrebljava na blagdane Gospodnje, Djevice Marije, anđela i svetaca koji nijesu mučenici, a označuje svetost, nevinost i veselje.

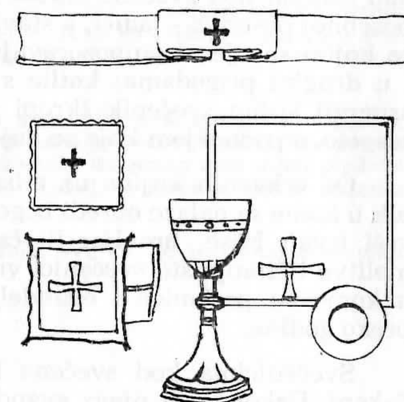
Crvena se boja upotrebljava na Duhove i dane mučenika, a znači žarku ljubav.

Zelena se boja upotrebljava u nedjelje iza Bogojavljenja i Duhova, a znak je nade.

Ljubičasta se upotrebljava u adventu, korizmi i na pokorničke dane, a označuje pokoru.

Na treću nedjelju adventa i četvrtu nedjelju korizme upotrebljava se **ružičasta** boja, a označuje prigušeno veselje.

Crna se boja upotrebljava na Sveti Petak, Dušni dan i u Misama za pokojne, a znak su tuge.

Bijelu, crvenu i zelenu boju može zamijeniti **zlatna.**

Osim ruha svećenik kod sv. Mise upotrebljava i bogoštovne predmete: kalež, patenu, purifikatorij, palu, vel, burzu, korporal i misal.

Kalež je posuda u koju se kod Mise ulijeva vino i voda, a **patena** služi za pokrivanje kaleža i da se na nju postavi hostija. Kalež i patena su iz zlata ili pozlaćeni, a posvećuje ih biskup.

Kaležu pripada **purifikatorij** za otiranje kaleža, **pala** za pokrivanje kaleža, a na **korporalu** stoji kalež i hostija. Sva tri su komada od lanenog bijelog platna. Još kaležu

pripada **vel** kojim se pokriva, **burza** u koju se stavlja korporal. Vel i burza su od istog materijala i boje kao i paramenta.

Svećenik čita Misu iz **misala.** U njemu su sadržani svi nepromjenjivi i promjenjivi dijelovi Mise za sve dane i prigode u godini.

* * *

Osim misne opreme svećenik ima i drugu opremu za vršenje liturgijskih čina: različito ruho, predmete i knjige.

Od ruha treba spomenuti: **roketu** ili pokraćenu košulju koju upotrebljava kod bogoštovnih čina koji nijesu u tijesnoj vezi s Misom; **pluvijal** ili **plašt** koji se upotrebljava kod procesija, sprovoda i večernjica; **vel** kojim svećenik ogrće ramena kad daje blagoslov s Presvetim.

Od crkvenog posuđa izvan Mise upotrebljava se: **ciborij** za čuvanje posvećenih hostija; **monstranca** ili **pokaznica** za izlaganje Tijela Isusova; **posudice** za sv. katekumensko, krizmano i bolesničko ulje; **kadionica** u kojoj se na žeravici pali tamjan kod svečane službe Božje, a tamjan se drži u posebnoj posudici - **ladici,** a stavlja se malom **žlicom; zvonce** kojim se vjernici upozoravaju na glavne dijelove Mise i u drugim prigodama; **kotlić** s blagoslovljenom vodom i **aspergil** kojim svećenik škropi sebe i vjernike; **pacifikal, raspelo,** s podnožjem koje se daje vjernicima na cjelivanje.

Od crkvenih knjiga uz misal treba spomenuti **obrednik** u kome se nalaze obredi bogoštovnih čina koje svećenik vrši izvan Mise; **brevijar** ili **časoslov** u kome se nalaze molitve i čitanja što svećenici vrše svaki dan; **evanđelistar** u kome su poslanice i evanđelja za nedjelje i blagdane preko godine.

Svećenicima kod svečane Mise služe đakoni i podđakoni. Đakon, koji pjeva evanđelje, ima gotovo isto ruho kao i svećenik, samo mjesto paramente nosi **dalmatiku.** Dalmatika, koja je dobila ime po Dalmaciji, od iste je tvari kao i paramenta, a i slična joj je, samo što ispod pazuha ima kopče kojima se pričvršćuje uz tijelo. Đakon ne nosi stolu oko vrata, nego je prebacuje preko lijevog ramena i oba kraka pričvršćuje na desnom boku pojasom. Podđakon nosi isto ruho kao i đakon osim stole. Gornje se odijelo kod podđakona ne zove dalmatika nego **tunicela.**

I biskup ima svoje posebno ruho: **mitru** ili kapu sa dva šiljka i dvije vrpce, a označuje učiteljsku biskupovu vlast; **prsni križ** koji visi o lancu oko vrata, a znači biskupovu svećeničku službu; **prsten** koji znači da je biskup združen s Crkvom kao zaručnik; **rukavice** koje upozoruju biskupa da svoju službu vrši čista srca; **štap** označuje pastirsku službu biskupa; **papuče** koje znače da biskup mora spremno naviještati Kristovo evanđelje.

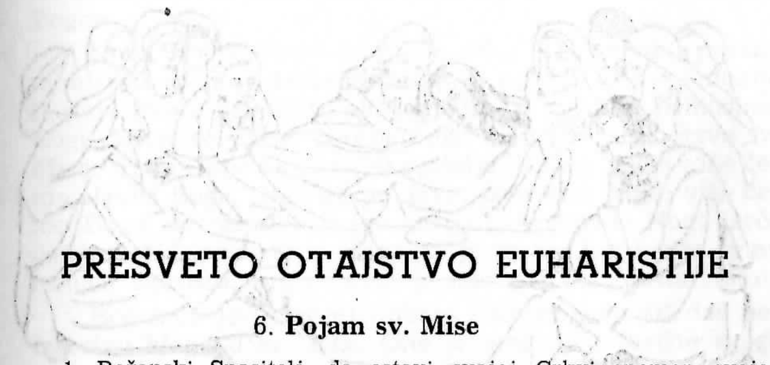
I sv. Otac, koji je namjesnik Kristov na zemlji i koji ima vrhovnu vlast u Crkvi, ima svoju posebnu opremu: **tijaru** ili trostruku krunu koju nosi kod svečanih obreda; **prsten,** koji se zove ribarski prsten; **štap** kao trokriž; **papuče** u koje je utkan križ sa sv. moćima.

Crkveni službenici nose i posebno **svagdašnje odijelo** po kome se razlikuju od svjetovnjaka, a i među sobom. Po odijelu lako prepoznajemo Kristove službenike, pa ih treba uvijek pozdraviti kao samoga Krista.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Koje ruho upotrebljava svećenik kod sv. Mise? — Što označuje to ruho? — Koje predmete upotrebljava svećenik kod sv. Mise? — Iz koje knjige čita svećenik sv. Misu? — Što sadrži ta knjiga? — Kojim se ruhom služi svećenik kod liturgijskih čina izian Mise? — Koji su predmeti potrebni svećeniku kod liturgijskih čina izvan Mise? — Kakvo ruho nosi đakon, podđakon, biskup, papa?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Kad god vidiš koji komad liturgijskog ruha ili koji bogoštovni predmet, neka te potakne na ljubav prema Kristu koji je izabrao svoje službenike da preko njih dijeli plodove svoga otkupljenja. Pomozi, ako možeš, i novčano da se uljepša ruho u tvojoj crkvi.**

ZADAĆA: Nacrtaj u bilježnici sve što je potrebno svećeniku kod sv. Mise.

PRESVETO OTAJSTVO EUHARISTIJE

6. Pojam sv. Mise

1. **Božanski Spasitelj, da ostavi svojoj Crkvi spomen svoje smrti i uskrsnuća i da ovjekovječi kroz stoljeća svoju žrtvu na križu, ustanovio je euharistijsku žrtvu sv. Mise. To je najljepši i najdragocjeniji dar našega Otkupitelja.**

2. **Sigfrid Shwanbon,** koja je rođena u švedskoj državnoj crkvi i koja se obratila na katoličku vjeru, iz ranih se godina divila katolicima što vjeruju u Kristovo božanstvo. Ona nije vjerovala da je Krist Bog, ali je vruće željela da dozna da li je uistinu Krist pravi Bog. Ta joj je istina najedamput zastajala preko sv. Mise. Ona o tome piše: »Često sam puta posjećivala katoličke crkve. Mnogo je mojoj duši govorila pobožna tiha sveta Misa . . . Nekoga mi je dana upravo za vrijeme podizanja u dio pala milost da sam upoznala nenadano i to posvemašnjom unutrašnjom sigurnošću: Ovdje je onaj kojega ja tražim. Od onoga bi mi časa često puta dolazile na pamet Petrove riječi: Gospodine, ovdje nam je dobro biti.«

3. Sveta je Misa stvarna i vidljiva **Žrtva** koju je ustanovio Isus Krist u cilju da ovdjekovječuje uspomenu na se, da nastavlja i obnavlja žrtvu na križu i da nam primjenjuje svoje zasluge. Misa je jedina i prava žrtva kršćanstva, najuzvišenije bogoslužje na zemlji.

Misa je **Uspomena** na Isusovu posljednju večeru. Uoči svoje gorke muke, Krist je uzeo kruh i pretvorio ga u svoje tijelo, uzeo je vino i pretvorio ga u svoju krv, a

zatim je rekao: »Ovo činite na moju uspomenu.« Svaka je Misa uspomena na dobroga Isusa. Nije to kita cvijeća ni nijema slika, nego živa uspomena, jer kad se žrtvuje sv. Misa sam Isus stupa u našu sredinu pod prilikama kruha i

vina. Isus je ustanovio Misu da na pravi i stvarni način dođe k nama, da bude naš Emanuel, tj. Bog s nama. Svaka je Misa susret s Isusom.

No Isus je ustanovio euharistijsku žrtvu da kroz stoljeća **ovjekovječi svoju žrtvu na križu.** Isus je na križu darovao sebe nebeskom Ocu za naše spasenje. To isto čini i u svakoj sv. Misi. On je sam veliki svećenik na Misi koji posvećuje i pretvara žrtvene darove. On je sam i žrtva Mise. Zato je svaka Misa od neizrecive vrijednosti. Kao Bog prinosi Ocu dostojnu žrtvu, a kao čovjek, koji je ujedinjen u jednoj osobi s Bogom, žrtvuje se Ocu za sve ljude.

Ipak **postoji razlika** između žrtve sv. Mise i žrtve na križu. Razlika je u načinu prikazivanja. Na Kalvariji je tekla krv, Isusova se duša rastavila do tijela, a na oltaru se Isus žrtvuje na otajstven i nekrvan način, — jer u svom slavnom tijelu više ne može trpjeti. Na križu je prikazao žrtvu u sadašnjosti, a na oltaru prikazuje nekoć podnošenu smrt. Na križu se predao kao žrtva otkupljenja kojom je zaslužio milosti, a na oltaru se predaje kao žrtva primjene i sjećanja. Oltarska se žrtva obogaćuje zaslugama žrtve na križu. Preko oltara primamo milosti koje su proistekle na križu.

Budući da je žrtva sv. Mise **ista Isusova žrtva** na križu, to u svakoj sv. Misi nalaze se svi plodovi što ih je Isus stekao na križu. Ništa nije nedostajalo Isusovoj žrtvi na križu, pa ništa nedostaje ni žrtvi sv. Mise. Svaka je Misa uzvišena žrtva klanjanja, zahvale, prošnje i kajanja. A to su upravo četiri naše glavne dužnosti koje nas povezuju s Bogom.

Krist je ustanovio žrtvu sv. Mise da možemo postati **dionicima njegove žrtve na križu.** A postat ćemo dionicima Isusove žrtve na križu, ako zajedno s Kristom prinosimo Bogu žrtvu sv. Mise, posebno ako blagujemo od žrtve sv. Mise: tijelo i krv našega Otkupitelja. Na taj način više ćemo slaviti Boga, nego ga je slavio pravedni Abel; više ćemo Bogu zahvaljivati, nego što je zahvaljivao Noa; žarče ćemo tražiti pomirenje, nego ga je tražio Job i više ćemo milosti isprositi, nego što ih je isprosio patrijarha Jakov.

Bog nam je u svojoj ljubavi i svemogućnosti dao **neizrecivo blago** u sv. Misi. Ona je središte i žarište svega našega vjerskog života.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što je sv. Misa? — Zašto je Isus ustanovio sv. Misu? — Tko je glavni svećenik u sv. Misi? — Koja je žrtva u sv. Misi? — Koja je razlika između sv. Mise i žrtve na križu?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Odluči da ćeš nastojati što bolje shvatiti sv. Misu. U Misi je isti svećenik, isti žrtveni dar, ista svrha, isti učinak, ista vrijednost kao u žrtvi na križu. Zato se kod sv. Mise vladaj kao da si ispod Isusova križa na Kalvariji.**

ZADAĆA: Pročitaj kako je Isus ustanovio žrtvu sv. Mise iz Matejeva evanđelja 26, 20—29.

7. Povijest sv. Mise

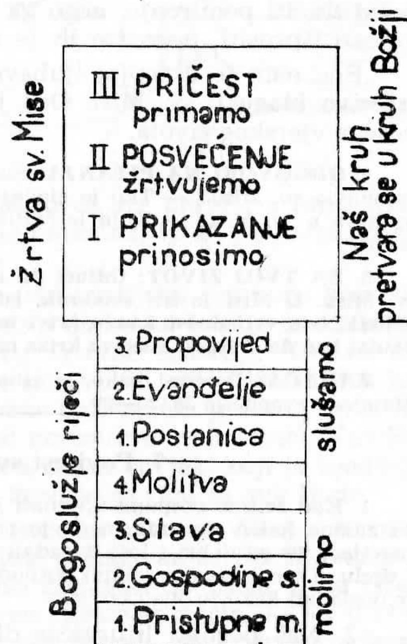
1. Kad želimo potpuno upoznati jednoga čovjeka, nije dovoljno da znamo kakav je sada, nego je potrebno da znamo kako se je razvijao, jer su dobri i loši događaji ostavili trag na njegovoj duši i tijelu. Tkao isto, ako želimo potpuno upoznati sv. Misu, potrebno je pogledati kako se ona razvijala.

2. Naš poznati liturgičar dr **D. Kniewald** piše o sv. Misi: »Unutrašnja je struktura (građa) sv. Mise u svim kršćanskim obredima bitno ista. Različiti su samo vanjski oblici, jer su ovisni o mnogostrukim vremenskim i mjesnim okolnostima. Nadovezujući se na posljednju večeru daje se u sv. Misi vjernicima pouka o životu Isusovu i pobuda da u svom životu nasljeduju Krista očekujući njegov dolazak.

Zatim misnik u ime cijele Kristove Crkve, tj. u ime svih vjernika, prinosi Bogu Ocu žrtvu hvale, kako ju je prikazao sam Krist na posljednjoj večeri, pretvorbom kruha i vina u Tijelo i Krv Gospodnju. Na kraju se misnik i prisutni vjernici pričešćuju, a misnik u ime svih prisutnih zahvaljuje Bogu Ocu na primljenim mističnim darovima.« Iz tih riječi našega stručnjaka proizlazi da u sv. Misi ima nešto što je bitno i nepromjenljivo, a nešto što nije bitno, što se mijenja.

3. Žrtva se sv. Mise sastoji od bitnih dijelova koje je dao Krist i nebitnih dijelova što je dala Crkva. Crkva je jezgru i bitstvo sv. Mise u različitim mjestima i različitim vremenima različito ukrašavala.

Prva je Misa bila na **posljednjoj večeri.** Prikazao ju je sam Krist. U njoj vidimo dva bitna dijela: pretvorbu i pričest. No možemo zapaziti i nebitne dijelove: Krist pere apostolima noge, lomi kruh, drži propovijed, a apostoli su na kraju otpjevali hvale.

Apostolska se misa naslanjala na posljednju večeru i na židovske vjerske običaje te se sve obavljalo s velikim poštovanjem. Apostoli su bili svijesni da je Krist blagujući vazmeno janje ustanovio Misu, pa su vjerojatno odmah iza silaska Duha Svetoga počeli vršiti Kristovu oporuku. A kako je Krist prvu Misu povezao s gozbom, tako su je povezali i apostoli. Kršćani bi donijeli sa sobom jelo, međusobno se darivali i blagovali »večeru Gospodnju«. No naskoro se pokazalo da gozbe, agape, ne dolikuju svetosti Mise pa su dokinute. A kad su dokinute agape, na početku Mise se uvela molitvena i poučna služba.

Već **sredinom II stoljeća** nalazimo Misu u glavnim potezima kakva je danas. To nam svjedoči sv. Justin, mučenik. On piše da bi se u nedjelju sakupili vjernici te bi se čitala evanđelja i proročke hnjige, a zatim je biskup tumačio. Iza toga se molilo za sve ljude. Nakon molitve bi se pripravio kruh i čaša s vodom i vino (prikazanje), izmolila molitva s pretvorbom i blagovali se žrtveni darovi. Nitko nije smio sudjelovati, tko nije držao kršćanski nauk istinitim, tko nije primio krštenje i nije živio po Kristovoj nauci.

Kad je 313. **Crkva dobila slobodu,** služba se Božja počela obavljati velikim sjajem. Sagrađene su velike i male bazilike za službu Božju. Biskupu ili starijem svećeniku služili su drugi svećenici, đakoni, podđakoni, svjećonoše, čitači, zaklinjači i vratari. Svi su službenici odjeveni u svečano ruho. Svaka je crkva imala i pjevački zbor. Službi Božjoj prisustvovali su svi vjernici jednoga mjesta, ako su mogli, prinosili darove i pričešćivali se. Pape su vodili nadzor nad obredima sv. Mise. Osobito se istakao u tome papa sv. Grgur Veliki.

Malo po malo nastala je **današnja sv. Misa,** koja se dijeli na dva dijela: bogoslužje riječi i bogoslužje žrtve. U bogoslužju riječi imamo se pripremiti za bogoslužje žrtve. U bogoslužju žrtve najsvečanija je točka pretvorba: Kristova žrtva. Priprava za tu žrtvu je prikazanje, a zahvala je pričest.

Prošlo je mnogo godina dok je nastala današnja sv. Misa. Nebitni su se dijelovi mijenjali i još će se mijenjati. Drugi Vatikanski sabor veli: »Liturgija se, naime, sastoji od promjenljivih dijelova koji se tokom vremenu **mogu ili čak moraju mijenjati,** ako su se u njih uvukle pojedinosti koje dobro ne odgovaraju prisnoj naravi same liturgije ili su postale manje zgodne.« No kod svih promjena uvijek ostaje isto bitno: Krist se žrtvuje za nas i daje nam se za hranu.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što je dala Crkva, a što je dao Krist sv. Misi? — Kakva je bila Misa na posljednjoj večeri? — Kakva je bila apostolska Misa? — Kad je uglavnom nastala današnja Misa?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Nastoj što bolje upoznati povijest sv. Mise, pa ćeš tako dobro upoznati i samu narav Mise. Cijeni u Misi i ono što je Crkva dala, jer je glas Crkve glas samoga Krista.

ZADAĆA: Opiši što je bitno kod sv. Mise.

8. Bogoslužje riječi

1. Kao što jedna opera ima uvod (uvertiru) koji slušatelja uvodi u glavni dio opere, tako i žrtva sv. Mise ima uvod, a to je bogoslužje riječi. Bogoslužje je riječi usko povezano s euharistijskom žrtvom i s njom čini jedan bogoslužni čin.

2. Otac **Mazzuchelli** (Macukeli), glasoviti misionar američkog zapada, kad je obratio indijansko pleme Arbre i bacio u vatru njihova kriva božanstva, vidio je kako jedan Indijanac plače. Misionar mu se približi i upita ga za razlog plača, da mu možda nije žao krivih bogova što izgaraju. Indijanac na to odgovori: »Ne, oče, žao mi je što sam tako dugo živio u neznanju i vjerovao da te stvari, koje sada izgaraju, imaju neku božansku moć, a sada vidim da su bile obična varka.« Tim je riječima skromni Indijanac pokazao kako je potrebno doznati istinu i živjeti po njoj.

3. Krist je donio na ovaj svijet objavljenu istinu i povjerio je svojoj Crkvi da je čuva i dalje naučava. Crkva tu svoju zadaću vrši preko biskupa i svećenika, i to poglavito na sv. Misi u bogoslužju riječi.

Bogoslužje se riječi na sv. Misi sastoji iz dva dijela: 1. **Mi molimo** i 2. **Mi slušamo.**

Prvi dio obuhvata kajanje, zazivanje i slavljenje presv. Trojstva, liturgijsku molitvu, a drugi dio sadrži poslanicu, evanđelje i propovijed.

U **pristupnim molitvama** okajavamo svoje grijehe. Nakon što smo rekli da ćemo pristupiti k oltaru Božjemu, osjećamo svoju slabost, pa ispovijedamo u ispovijedi svoje grijehe svecima i molimo ih da se oni utječu za nas. Tek tada molimo ulaznu pjesmu da dobijemo pravo raspoloženje za sv. Misu.

Iza ulazne pjesme kucamo na vrata Božjega srca. Vapimo po tri puta: »Gospodine, smiluj se; Kriste, smiluj se; Gospodine, smiluj se« kao što su slijepci vapili Isusu: »Gospodine, Sine Davidov, smiluj se!« Zazivljemo po tri puta Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha Svetoga da nam oni udijele potrebne milosti. To je zaziv za nas, za sv. Crkvu, za grešnike, za pogane, za sve ljude; vapaj Crkve za Otkupiteljem. Poput starozavjetnih proroka čeznemo za Mesijom.

Iza »Gospodine, smiluj se« pozdravljamo trojednoga Boga s anđeoskom pjesmom »**Slava**«. Kao što su anđeli pjevali kod Isusova rođenja, tako i mi sada pjevamo Isusu koji će doći pod prilikama kruha i vina. U »**Slavi**« slavimo program Spasiteljeva dolaska na zemlju: da povrati Ocu čast i da pomiri ljude s Bogom. To je ujedno program sv. Crkve, naš program, program svake sv. Mise.

Iza »Slava« svećenik poljubi oltar, okrene se vjernicima i pozdravi ih sa »**Gospodin s vama**« na što vjernici odgovaraju: »I s duhom tvojim.« Krasan je to pozdrav! Oltar označuje Krista i svećenik sa svojim poljupcem kao da hoće uzeti Krista pa da ga izruči vjernicima. Uz to im zaželi da Gospodin bude u njihovim dušama. Tim je pozdravom Booz pozdravio žeteoce i anđeo Gabrijel Djevicu Mariju. Vjernici odgovaraju da Gospodin bude i u duši svećenika.

Iza tog pozdrava svećenik započinje **Glavnu molitvu** tog dana. Ta molitva, iako je kratka, ipak se sastoji od uvoda, triju dijelova i zaključka. U uvodu je poziv: »Pomolimo se!« Govori se u višebroju da se naznači da je to molitva cijele Crkve. U prvom dijelu oslovimo Boga raznim naslovima, u drugom dijelu navodimo povod svoje molitve, a u trećem dijelu izrazujemo svoju prošnju. Zaključak je molitve uvijek isti: Po Gospodinu našemu Isusu Kristu... Te su molitve kratke, ali su pravi biseri.

Iza molitvenog dijela započinje drugi dio bogoslužja riječi. U tom dijelu mi slušamo, i to **Boga Oca u poslanici, Boga Sina u Evanđelju i Boga Duha Svetoga u propovijedi.**

Poslanice su redovito upravljene prvim kršćanima, ali su sada upravljene nama. Naviještenje evanđelja jest vrhunac čitavog bogoslužja riječi. Na početku evanđelja svećenik čini znak križa da označi da će nam govoriti Krist, a iza evanđelja zahvaljujemo: »Slava tebi, Kriste.« U propovijedi govori nam svećenik, ali je on službenik Crkve, vidljivi organ preko koga uči Duh Sveti.

Drugi Vatikanski sabor određuje da se preko Mise što obilatije otvori biblijska riznica, a osobito da se drži homilija ili kratka propovijed. Sabor veli: »Kao dio same liturgije veoma se preporučuje homilija kojom se, tijekom liturgijske godine, na temelju svetog teksta tumače vjerske tajne i pravila kršćanskog života. Neka se to ne propušta, osim iz teškog uzroka, nedjeljom i o zapovjednim blagdanima na Misama koje se služe uz učešće puka.«

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Zašto služi bogoslužje riječi? — Kako se dijeli bogoslužje riječi? — Što molimo u pristupnim molitvama? — Tko nam govori u poslanici, evanđelju, propovijedi?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Budući da je svrha bogoslužja riječi da nas pripravi na što pobožnije prisustvovanje Misi, zato pobožno moli i sabrano slušaj riječi poslanice, evanđelja i propovijedi. Kad slušaš poslanicu, evanđelje i propovijed, budi pažljiv kao da ti govori sam Bog.

ZADAĆA: Nacrtaj propovijedaonicu u svojoj župskoj crkvi s koje ti govori svećenik.

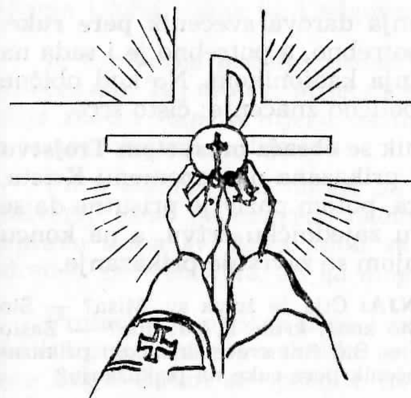
9. Prikazanje

1. Molitvom i slušanjem Božje riječi pripremili smo se za žrtvu sv. Mise, a Vjerovanjem, koje smo izmolili ili ispjevali, ispovijedili smo da vjerujemo sve što nam je Bog objavio i što će se sada ispred nas dogoditi. Sada tek započinje žrtva sv. Mise. Prvi dio te žrtve jest prikazanje.

2. Godine 1942. primio je **papa Pio XII** čudan omot iz logora Dahau. U omotu je bio komad košulje jednog svećenika logoraša na kojoj je ispisao zakletvu vjernosti Bogu i Crkvi. U taj komad košulje bila je umotana čaša koja je služila za kalež i komad lima koji je služio za patenu. Uz to je još bila krunica načinjena od mrvica kruha. Kad je Papa to vidio, odlučio je da na tom priboru odsluži sv. Misu. I jednoga dana u bazilici sv. Petra pred velikim mnoštvom vjernika on je otslužio sv. Misu: za korporal mu je služio onaj krvavi komad košulje svećenika logoraša, za kalež njegova čaša, za patenu onaj komadić lima. Nakon sv.

Mise izmoljena je krunica na krunici od kruha. Kad je Papa sve to kazao prisutnima, oni su od ganuća plakali. Onaj svećenik logoraš i Pio XII, htjeli su i na vanjski način pokazati kako su sa žrtvom sv. Mise prikazali Bogu i žrtvu svoga života.

3. Sveta je Misa Isusova žrtva za nas, ali se s tom žrtvom moramo i mi sjediniti, da Isusova žrtva postane i **naša žrtva.** U tu svrhu mi prikazujemo Bogu darove umjesto samih nas. Bog ne treba naših darova, ali naš dar označuje našu ljubav, zamjenjuje nas same. Zato uz žrtvene darove u prikazanju moramo prikazati na oltar same sebe, svoje srce, razum, volju, brige i nevolje da to sve združimo s Isusovom žrtvom. Na prikazanju mi se darivamo Bogu da se Bog u pričesti daruje nama. Prikazanje je ljudska strana žrtve sv. Mise.

Kod prve Mise **na posljednjoj večeri** nije bilo prikazanja, ali ga nalazimo kod agapa. Vjernici su donosili sa sobom jela koja su međusobno dijelili, a jedan dio kruha i vina se upotrebljavao za žrtvu. S tim su vjernici pokazivali da je Isusova žrtva i njihova žrtva, jer su oni pripremili darove za žrtvu. Kasnije je taj običaj otpao, pa se za misne darove počeo brinuti sam svećenik, a vjernici, koji žele da se reče sv. Misa na njihovu nakanu, daju novčanu milostinju. Na sjedinjenje s Isusovom žrtvom mislimo kad preko Mise dademo bilo koji novčani prilog, milostinju.

Za žrtveni se dar upotrebljava **kruh i vino.** Kruh se pravi od čistog pšeničnog brašna, i to bez kvasa i soli, a vino je od loze. Kruh je slika rada, a vino slika trpljenja. Rad i trpljenje su glavni sadržaj života i zato u kruhu i vinu prikazujemo Bogu čitav svoj život.

Najprije svećenik prikazuje kruh, a zatim vino. U vino ulijeva svećenik malo vode da nagovijesti sjedinjenje božanske i čovječanske naravi u Isusu. Ujedno sjedinjenje vode i vina znači sjedinjenje vjernika s Kristom u jedno otajstveno tijelo.

Poslije prikazanja žrtvenih darova svećenik nadovezuje **prikazanje sebe i prisutnih vjernika.** Molimo Gospodina da primi naš ponizni duh i skrušeno srce pa da mu bude ugodna čitava naša žrtva. A potom svećenik moli Duha Svetoga da pretvori žrtvene darove u tijelo i krv Spasitelja Isusa.

Na svršetku prikazivanja darova svećenik **pere ruke.** Prije je pranje ruku bilo potrebno, a potrebno je i sada na svečanoj Misi radi rukovanja kadionikom. No kod obične mise pranje ruku ima simbolično značenje: čisto srce.

Iza pranja ruku svećenik se **obraća presvetom Trojstvu** da primi žrtvu koja će biti prikazana na uspomenu Krista, na čast Bl. Djevice i svetaca, potom pozivlje prisutne da se mole da Bog primi njihovu zajedničku žrtvu, a na koncu izmoli prikaznu molitvu kojom se završuje prikazanje.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Čija je žrtva sv. Misa? — Što označuju žrtveni darovi? — Što znači kruh, a što vino? — Zašto svećenik ulijeva vodu u vino? — Što čini svećenik nakon prikazanja kruha i vina? — Zašto svećenik pere ruke na prikazanju?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Sudjeluj pobožno kod prikazanja na sv. Misi. Kad vidiš da svećenik prikazuje kruh i vino, prikaži s tim darovima i svoje srce. Sa žrtvenim darovima i sa cijelim svojim bićem pođi u susret Kristu koji će doći na oltar.

ZADAĆA: Nacrtaj vinovu lozu i klas pšenice i napiši ispod slike: Žrtveni darovi.

10. Pretvorba

1. Bogoslužjem riječi i prikazanjem pripremili smo se za najsvečaniji dio sv. Mise. Taj dio zovemo pretvorba, jer se bit kruha i vina pretvara u tijelo i krv Kristovu; zove se posvećenje, jer se žrtveni darovi po pretvorbi posvećuju, žrtvuju i Bogu darivaju; zove se podizanje, jer se pretvoreni darovi podižu da im se vjernici poklone.

2. **John Moody** (Džon Mudi), bankar iz Sjedinjenih Američkih Država, posjetio je godine 1927. s jednim prijateljem Beč. Budući da ih odmah nije mogao primiti neki bankar, pošli su razgledati crkvu sv. Stjepana. Bio je dan Velike Gospe, na 15. kolovoza, a upravo se pjevala svečana sv. Misa. Silno je mnoštvo vjernika napunilo katedralu, te se oni nisu mogli vratiti nazad. Johna je diralo bogoslužje i vladanje vjernika. Najednom se oglasi zvonce, i sva masa svijeta pade na koljena. Učiniše isto i oni i ostadoše klečeći tako dugo dok je sav puk klečao. O svojim utiscima piše John: »Bio sam potresen, tako silno potresen, da sam odlučio da ću prisustvovati poslijepodnevnim vesperama. Slijedeća sam tri dana dnevno prisustvovao sv. Misi u katedrali. Prije nego sam ostavio Beč, rekao sam sebi: Katolicizam ima u sebi nešto što je stvarnost. Moram naći što je to.« I zbilja je to našao. Našao je Isusa pod prilikama kruha i vina koji odgovara na sva životna pitanja.

3. **Pretvorba počinje** prefacijom, slavospjevom, i traje do očenaša. Taj dio sv. Mise zovemo kanon. Kanon je najprije značio štap za mjeru, zatim pravilo, a u Misi označuje nepromjenjive dijelove.

Po pretvorbi Isus dolazi na oltar i žrtvuje se kao na Kalvariji samo na nekrvan način. To je vrhunac sv. Mise, zapravo sama sv. Misa. Moli se tiho i u prvom je redu određen za svećenika, ali ga mogu moliti i vjernici.

Prefacija je pjesma slave i zahvale Bogu. Najprije svećenik i puk izmijene nekoliko srdačnih usklika da podignu srce Bogu. Zatim se općenito hvali Bog, ističe se posebni razlog te hvale, te se naša hvala ujedinjuje s hvalom anđela. S anđelima pjevamo: »Svet, svet, svet Gospodin Bog Sabaot. Puna su nebesa i zemlja tvoje slave. Hosana na visini.« I nadodajemo: »Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana u visini.«

Srednji je dio Mise **Kanon.** Crkva je taj dio ukrasila divnim molitvama. Najprije se spominjemo Crkve na zemlji s Papom i našim biskupom na čelu, svojih dragih koji su na životu i konačno se sjedinjujemo sa svetima na nebu. Ujedno se molimo Gospodinu da primi naš prinos, da nas čuva u miru i pridruži k svojim izabranicima te da naš prinos postane tijelo i krv Isusa Krista.

Evo sada svećenika kod najsvetijeg čina. **Krist dolazi na oltar.** On je jedini svećenik i žrtva. Zato on uzima svećenika kao svoje oruđe da po njemu izvrši pretvorbu. Svećenik ne čini niti govori išta u svoje ime. Evo što svećenik govori:

»On je u predvečerje svoje muke uzeo kruh u svoje svete i časne ruke, uzdigao oči prema nebu k tebi Bogu, svojemu svemogućemu Ocu, zahvalio ti, blagoslovio, prelomio i dao svojim učenicima govoreći: Uzmite i jedite od ovoga svi, jer **ovo je tijelo moje.** Na sličan način uzevši po večeri i ovu slavnu čašu u svoje svete i časne ruke, opet tebi zahvali, blagoslovi i dade svojim učenicima govoreći: Uzmite i pijte iz nje svi, jer **ovo je čaša krvi moje,** novoga i vječnoga zavjeta, otajstvo vjere; ona će se za vas i za mnoge proliti na oproštenje grijeha. Kad god budete ovo činili, činite meni na spomen.«

Iza tih riječi na oltaru više nema kruha ni vina, nego je tu tijelo i krv Spasitelja Isusa.

Poslije pretvorbe molimo se za naše drage **pokojnike,** za nas **grešnike** i zazivamo blagoslov na **sva stvorenja.** Ali prije tih molitava svećenik izmoli tri kratke molitve u kojima se odjekuje molba Crkve da Bog primi Isusovu žrtvu kao njezinu. Na koncu molitava, iza pretvorbe puk odgovara: Amen. To je najvažnija riječ puka kod sv. Mise.

Kod pretvorbe najbolje je klečati na oba koljena; kad se pokloni svećenik, da se i mi naklonimo glavom, a kad on podiže hostiju da rečemo: **»Gospodine moj i Bože moj«,** a kad podiže kalež, da rečemo: **»Vječni oče, prikazujem ti predragocjenu krv Isusa Krista kao otkup za naše grijehe i za potrebe svete Crkve.«**

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što je pretvorba? — Što znači kanon? — Na koje riječi kruh i vino postaju tijelo i krv Spasitelja Isusa? — Za koga svećenik moli prije pretvorbe, a za koga poslije pretvorbe? — Što imaš reći kad svećenik podiže tijelo i krv Spasitelja Isusa?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Pretvorba je srce sv. Mise. Zato kod tog dijela budi posebno sabran. Moli Krista, koji se za te žrtvuje, da te pretvori u se, da postaneš jedno s njim.

ZADAĆA: Nacrtaj hostiju i kalež, a usred njih križ. Ispod napiši: Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja.

11. Pričest i završetak Mise

1. U pretvorbi je završen čin žrtve. Na oltaru je tijelo i krv Isusa Krista. Svećenik i vjernici prikazali su tu žrtvu. Bog ju je primio i u žrtvenoj gozbi daje blagoslov te žrtve. Vjernici na najsavršeniji način prikazuju Bogu žrtvu kad od te žrtve blaguju, tj. kad se pričeste.

2. **O. K. Mullaly,** misionar Jamaike, u zapadnoj Indiji, pripovijeda kako je jedne nedjelje sunce nesnosno peklo. On se je vozio k misijskoj kapelici do koje je imao još dobrih osam kilometara. Najednom čuje glas: »Oče, oče, u koliko će sati biti sv. Misa?« Okrene se i ugleda mladića koga je češće viđao u crkvi, ali s njim nije nikada govorio. Misionar upita mladića: »Ideš li na sv. Misu?« — »Idem, oče.« — »A gdje ti je kuća?« — »Ja sam, oče, s onih brda, dobrih 13 kilometara odavle.« — »Tada moraš prevaliti put od 21 kilometar, jer do kapelice ima još osam kilometara.« — »Jest, oče. Želim danas primiti sv. pričest.« — »A hoćeš li se još danas vratiti kući?« — »Hoću, oče.« — Misionar pozove mladića da se popne na kola. Sažalilo mu se na mladića koji je morao prevaliti put od 42 kilometra od kuće do kapele i natrag da može slušati sv. Misu i pričestiti se. Doista je to žarka želja za Isusom.

3. U Starom su Zavjetu postojale **Zahvalne žrtve.** Jedan bi se dio žrtve spalio na žrtveniku, drugi bi pripao svećeniku, a treći bi dio blagovali zajedno oni koji su prinijeli žrtvu. Prvi bi dio značio kao »Božja hrana«, a spaljivanje te žrtve imalo bi smisao da je Bog primio žrtvu. No čitava bi žrtva pripala Bogu, a Bog kao gostoprimac kao da je pozvao svećenika i darovatelje da zajedno s njim budu za stolom. To je samo slika novozavjetne žrtve koju je Isus pripremio za svoje sljedbenike.

Krist je u svojoj dobroti i ljubavi pronašao način kako će se žrtvovati među nama i kako će nam se dati za **hranu duše.** U prikazanju smo prikazali Bogu kruh i vino, Bog je primio naše darove i pretvorio ih u tijelo i krv svoga jedinorođenoga Sina. U sv. pričesti vraća nam natrag naše darove, ali su ti darovi sad pobožanstvenjeni.

U prvo doba kršćanstva pričešćivali su se svi koji su prisustvovali sv. Misi. To je posve razumljivo, jer Misa bez pričesti gubi svoj nedjeljivi dio.

Blagovanje tijela i krvi Spasitelja Isusa **jača u nama božanski život** koji smo primili na krštenju, pomaže nam da nadvladamo neprijatelje svoga spasenja, da se najintimnije sjedinimo s presv. Trojstvom i da postignemo svoj konačni cilj. Isus je rekao: »Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni i ja ću ga uskrsnuti na sudnji dan.« (Iv 6, 55).

Sveta je Crkva i svetu pričest ukrasila lijepim molitvama. Imamo pripravne i zahvalne molitve te molitve za vrijeme pričesti.

Priprava počinje s Gospodnjom molitvom, s Očenašom. To je stalna molitva djece Božje pred žrtvenom gozbom. Kad izgovaramo u Očenašu: »Kruh naš svagdanji«, mislimo u prvom redu na kruh sv. pričesti. U Očenašu je izraženo sve što želimo od žrtvene gozbe.

Iza Očenaša molimo Gospodina da nas sačuva od prošlih, sadašnjih i budućih zala i da nam udijeli nutarnji i vanjski mir. Svećenik zatim lomi hostiju i jedan dio spušta u kalež. Lomljenje označuje početak gozbe i označuje Kristovu smrt, a spuštanje tijela u krv Kristovu označuje Kristovo uskrsnuće. Uz to moli Jaganjca Božjega da mu se smiluje i da mu udijeli mir.

U svečanoj Misi prije pričesti daje se cjelov mira. To je simbol ljubavi i sjedinjenja vjernika među sobom i s Kristom. To je i blagoslovina koja daje milost da se duše još više očiste. A iza toga svećenik još moli pripravne molitve u kojima se moli za mir, za očišćenje od grijeha i za dostojno blagovanje.

U molitvama za sv. Pričest svećenik sa stotnikom iz Kafarnauma priznaje svoju nedostojnost i moli za vječni život. To je najvažniji plod sv. pričesti.

Zahvala je vrlo kratka. Samo su dvije molitve koje su u tijesnoj vezi sa sv. pričesti. Ali to opet ne znači da iza Mise ne zahvalimo Isusu koji nas je nahranio svojim tijelom i svojom krvlju.

Iza same zahvale slijedi završetak sv. Mise. Završetak je vrlo kratak, ali lijep. Svećenik poljubi oltar, pozdravi vjernike s Gospodin s vama, otpusti ih i blagoslovi. Stoga pravi vjernik nikada ne izlazi iz crkve, prije nego primi svećenikov blagoslov.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** U čemu su se sastojale zahvalne žrtve u Starom Zavjetu? — Kako su se pričešćivali prvi kršćani? — Što nam daje sv. Pričest? — Kakva je priprava, a kakva zahvala za sv. Pričest? — Što moli svećenik kod sv. Pričesti? — Kakav je završetak sv. Mise.

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Nemoj dijeliti sv. Misu od Pričesti. Zato kad sudjeluješ kod sv. Mise, nastoj se i pričestiti. Kad žrtvuješ i blaguj od žrtve.**

ZADAĆA: Opiši zašto se je najbolje pričestiti kod same sv. Mise.

12. Sudjelovanje kod sv. Mise

1. Kod jedne predstave možemo uglavnom prisustvovati na tri načina: 1. kad gledamo a ništa ne razumijemo, takva je prisutnost samo nazočnost; 2. kad razumijemo komad, pratimo ga i u njemu uživamo, to je pasivno sudjelovanje; 3. kad glumimo sami komad, to je aktivno sudjelovanje. Crkva želi da aktivno sudjelujemo kod sv. Mise.

2. Godine 1963. američki je predsjednik pok. **John Kennedy** (Džon Kenedi) posjetio Austriju i Njemačku. U dane posjeta bila je nedjelja. Iako je imao vrlo malo vremena, ipak je uhvatio priliku da prisustvuje sv. Misi. Inače je on svake nedjelje išao k sv. Misi sa ženom i djecom. Za vrijeme Mise redovito bi držao na rukama trogodišnjeg sinčića, pozorno pratio pojedine dijelove i tumačio ih svom sinu. Kad je poginuo, da mu iskažu posebnu ljubav, njegova žena, dva brata (jedan ministar pravde, drugi senator), francuski predsjednik De Gaule, belgijski kralj i drugi za vrijeme zadušnica pristupili su k stolu Gospodnjemu.

3. Naša je dužnost da kod sv. Mise ne prisustvujemo kao nijemi gledaoci, nego da **sudjelujemo kod te uzvišene žrtve.** Uredba o sv. bogoslužju, koju je izdao II Vatikanski koncil, veli: »Majka Crkva živo želi da se svi vjernici privedu k onoj punoj, svijesnoj i djelatnoj suradnji kod litur-

gijskih obreda, koju traži sama narav liturgije i na koju, na temlju krštenja ima pravo i dužnost kršćanski puk, izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, pridobljeni narod. U obnavljanju i promicanju svete liturgije najviše treba nastojati oko toga punog i djelatnog sudjelovanja svega puka.« Iz tih se riječi vidi kako svaki vjernik mora razumjeti sv. Misu i kod nje sudjelovati kao svećenik i žrtva.

Sveta je Misa **žrtva cijelog otajstvenog Krista.** Otajstvenog Krista sačinjava Krist kao glava, te vjernici kao udovi istoga tijela s glavom. To znači da žrtvu sv. Mise prinose Krist i svi vjernici, svi su zajedno svećenik. To pravo i dužnost primaju vjernici po sakramentu sv. krsta i krizme. Krštenje, krizma i red daju udovima Crkve sve veće sudjelovanje u Kristovoj svećeničkoj službi.

Čitavi je otajstveni Krist ne samo svećenik koji prikazuje žrtvu sv. Mise, nego i **sami žrtveni dar.** Krist je žrtva koja je prikazana Ocu na Kalvariji i koja se dnevno prikazuje na našim oltarima. No Krist ni tu nije osamljen. On je i tu zajedno s Crkvom kao svojim tijelom i vjernicima kao svojim duhovnim udovima.

Ova je misao više puta izražena u riječima sv. Mise. U molitvi gdje se sjećamo živih, svećenik ističe da i vjernici prinose žrtvu: »Za njih ti prinosimo i oni ti sami prinose ovu žrtvu hvale za sebe i za sve svoje.« U molitvi iza pretvorbe svećenik također moli: »Mi tvoji sluge, a s nama i tvoj sveti narod, prikazujemo tvojemu slavnom veličanstvu od tvojih darova i poklona žrtvu čistu . . .« A kad svećenik pozivlje vjernike na molitvu, veli: »Molite, braćo, da moja i vaša žrtva bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu.«

U **staro kršćansko doba** vjernici su i na vanjski način pokazivali svoje sudjelovanje kod sv. Mise. U bogoslužju riječi pjevali su kod svečanog ulaza, pobožno slušali poslanicu, evanđelje i propovijed. Kod prikazanja bi sav narod vršio žrtvenu povorku donoseći svoj kruh i svoje vino te u svojim darovima prinosio sebe i tako se uključivao u kalvarijsku žrtvu. Dar vjernika bi na pretvorbi postao tijelo i krv Isusa Krista što bi oni primali na sv. pričesti. Sav je narod primao pričest i tako postao dionikom žrtve. Uz to bi sudjelovao i pjevanjem. Jedino je kanon molio sam svećenik, a vjernici su sudjelovali kod nekih molitava i na koncu potvrdili čitav kanon s Amen.

Slično se vladanje traži i od nas. I vjernici moraju prinositi žrtvu sv. Mise zajedno sa svećenikom, da mole, pjevaju i primaju sv. pričest. Nema pravog sudjelovanja bez sv. pričesti. Sudjelovanje vjernika mora i vidljivo doći do izražaja. Dolikuje da sva zajednica vjernika u isto doba kleči, stoji, sjedi, prekriži se, udara se u prsa i nakloni se. Sva zajednica treba da odgovara na svećenikove pozdrave, da s »Amen« potvrđuje njegove molitve, da pjeva pjevane dijelove, da sluša bogoslužje riječi i da sudjeluje kod prikazanja i pričesti.

4. ODGOVORI NA PITANJA: Tko žrtvuje žrtvu sv. Mise? — Što sačinjava žrtveni dar sv. Mise? — U kojim se dijelovima ističe da vjernici sudjeluju kod žrtve sv. Mise? — Kako su prvi kršćani sudjelovali kod sv. Mise? — Kako ćeš najbolje sudjelovati kod sv. Mise?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Žrtva je sv. Mise najuzvišenije djelo kojim se Bog slavi i od koga vjernici primaju obilje milosti. Zato sudjeluj kod sv. Mise poput prvih kršćana. Budi i ti svećenik zajedno s Kristom i sa svećenikom na oltaru. Budi i ti žrtva kao Krist i Crkva. Preko Mise moli samo Misu i pobožno se pričesti.

ZADAĆA: Opiši kako ćeš ti sudjelovati kod sv. Mise.

SV. SAKRAMENTI I BLAGOSLOVINE

13. Pojam i značenje sakramenata

1. Isus je došao na ovaj svijet da otkupi sve ljude. Da svi ljudi mogu postati dionicima njegova otkupljenja, ustanovio je sedam sakramenata kao sedam kanala preko kojih će dijeliti plodove svoga otkupljenja.

2. **Antonija Tiberg,** koja je 1931. g. došla u krilo Crkve, u jedan je dan primila krštenje, ispovijed, pričest i krizmu. Snažni i veseli su bili njezini dojmovi toga dana. Ona piše: »Bilo je to preobilno za jedan dan. Istom poslije podne, kad sam se mlao odmorila od dojmova, opazila sam kako su mi sestre prekrasno okitile sobu. Plivala sam u radosti i veselju. Konačno sam se smirila što je prošlo staro, a sve postalo novo.« Tim riječima priznaje Antonija kako su joj sakramenti donijeli obilje radosti, mira i novoga života.

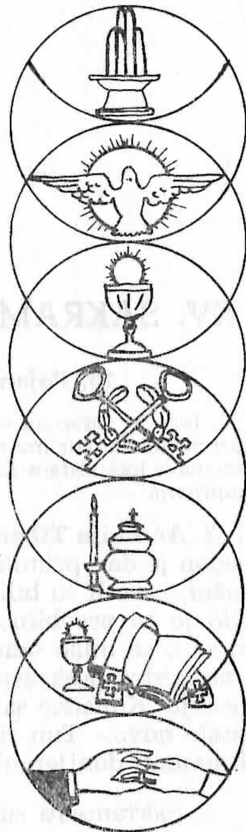
3. Sakramenti su **vidljivi i djelotvorni znakovi** nevidljive milosti koje je ustanovio Krist za naše spasenje. Sedam ih je na broju, jer ih je toliko potrebno da primimo, jačamo i usavršimo u sebi božanski život.

Sakramenat je znak, a znak označuje jednu drugu stvar. Kao što dim označuje vatru, tako znak sakramenta označuje milost koju podjeljuje.

No sakramenti ne označuju samo milost, nego je i **podjeljuju.** Kao što sunce na svodu nebeskom ne označuje samo dan, nego dan čini danom, tako i sakramenat proiz-

vodi milost. Voda u krštenju ne označuje samo milost koja nas čisti od grijeha, nego nam i daje milost da budemo čisti kao djeca Božja.

Sam je Isus ustanovio sakramente. Kao Bog on je stvorio čovjeka kao duhovno-tjelesno biće, pa je htio osjetnim znakom očitovati čovjeku ono što u njemu djeluje nevidljivom milošću. Budući da je svemoguć, mogao je sakramentalnim obredima dati moć da proizvode milost. On ostaje uvijek kao glavni djelitelj sakramenata, a svećenici su vidljivo oruđe preko kojih on nevidljivo djeluje.

Za svaki su sakramenat potrebna tri elementa, tri stvari: **materija (tvar), forma (oblik)** i **službenik (djelitelj).** Materija je tjelesna stvar što se upotrebljava kod tvorbe sakramenata kao voda, kruh, vino . . . Formu čine riječi koje daju cilj materiji i čine je sakramentalnom kao: »Ja te krstim . . . Ja te odriješujem . . .« Službenik je osoba koja upotrebljava materiju i izgovara riječi forme, a ujedno ima vlast i volju da izvrši sakramenat.

Sakramenti proizvode **tri učinka.** Dva su zajednička svim sakramentima: posvetna milost i sakramentalna milost, a treći je vlastit krštenju, krizmi i redu, a to je biljeg.

Sakramenti daju ili povećavaju **posvetnu milost.** Jedni, kao krštenje i ispovijed, daju prvu milost, tj. prenose grešnika iz stanja grijeha u stanje pravednosti. Zato ih zovemo sakramentima mrtvih. Ostali sakramenti povećavaju posvetnu milost u duši. Zovemo ih sakramentima živih.

Osim posvetne milosti sakramenti daju i **sakramentalnu milost.** To je posebna milost koja je vlastita svakom sakramentu. Sakramentalna milost krštenja čini nas sličnima Kristu, a sakramentalna milost krizme čini nas Kristovim vojnicima, itd.

Krštenje, krizma i red daju i **neizbrisivi biljeg,** pečat u duši. Krštenje utiskuje biljeg kršćanina, krizma biljeg vojnika, a sv. red biljeg službenika Kristova.

Crkva je dijeljenje sakramenata zaodjenula lijepim molitvama i obredima, a to zovemo ceremonijama sakramenata. **Ceremonije** pripremaju srce primalaca za što bolje primanje milosti.

Od svakog se vjernika traži da **dostojno prima** sv. sakramente. Sakramenti su od velikog značaja za našu životnu sreću i za vječni spas duše, pa ih moramo primati s dužnom pripravom i svetim raspoloženjem.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što su sakramenti? — Koliko je sakramenata? — Tko je ustanovio sakramente? — Koji su elementi sakramenata? — Što je sakramentalna milost? — Što je biljeg sakramenta? — Što se traži od primaoca sakramenata?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Koliko više i bolje živiš sakramentalnim životom, toliko ćeš više i bolje napredovati u savršenosti. Zato, ako želiš biti savršen, a to ti je dužnost, primaj često i pobožno sv. sakramente?**

ZADAĆA: Opiši koji sakramenti daju biljeg i što označuje taj biljeg kod pojedinih sakramenata.

14. Sv. Krštenje

1. Ljudi na različite načine svetkuju godišnjicu svoga rođenja. Mi kršćani na poseban način moramo svetkovati godišnjicu svoga krštenja, jer smo na krštenju rođeni u vrhunaravnom redu i postali djecom Božjom.

2. U listopadu 1959. godine kršten je u staračkim danima u Reimsu japanski slikar **Fuita** i njegova žena **Kimio.** Za vrijeme obreda bili su prisutni mnogi predstavnici radija i televizije, mnogi novinari i fotografi. Tom je prigodom svećenik o. Daniélou održao prisutnima govor u kome je između ostaloga rekao: »Vi ste svi ovdje prisustvovali vrlo važnoj ceremoniji. Važna je ne zato što su krštena gospoda Fuita, nego zato što je ona krštenje.«

3. Krštenje je **ustanovio Isus Krist** da se oslobodimo od grijeha, da postanemo djecom Božjom i da postignemo konačni cilj. Najvjerojatnije je da je to učinio kad se krstio

na rijeci Jordanu, a proglasio ga je kad je rekao apostolima: »Idite, naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« (Mt 28, 19).

Elementi su krštenja: 1. materija je prava i naravna **voda** koja izvan slučaja potrebe mora biti iz krsnog zdenca, a koja je blagoslovljena na Veliku Subotu; 2. forma su riječi: »N. N. ja **te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga**«; 3. **Djelitelj** krštenja može biti svaka osoba, ako ima nakanu da krsti i ako upotrebi materiju i formu. No redovito je djelitelj krštenja svećenik.

Uzvišeni su **učinci krštenja**. Krštenje nam briše istočni i sve osobne grijehe, ako se krstimo u odrasloj dobi; oprašta nam vječne i vremenite kazne za grijehe; ulijeva nam u dušu posvetnu milost, sakramentalnu milost i kršćanske kreposti; utiskuje u dušu neizbrisivi biljeg po kome smo uzdignuti na dostojanstvo kršćanina; čini nas udovima otajstvenog Krista, hramom Duha Svetoga, članovima sv. Crkve i sposobnima da primamo i druge sakramente.

Već je iz toga očita **potreba krštenja**. Bez krštenja nema spasenja. Isus je rekao: »Ako se tko ne rodi vodom i Duhom Svetim ne može ući u kraljevstvo Božje.« (Iv, 3, 5).

Uz krštenje vodom ima krštenje **željom i krvlju ili mučeništvom**. Kršten je krštenjem želje tko ima iskrenu volju primiti pravo krštenje, a kršten je krštenjem krvi tko podnese mučeništvo za vjeru iz ljubavi prema Bogu. I ova su dva krštenja u pomanjkanju krštenja vode dovoljna za spasenje, ali nemaju svojstvo sakramenta niti nas čine sposobnima za primanje drugih sakramenata niti utiskuju neizbrisivi biljeg.

Krštenik na krštenju prima na se **trajne obaveze**. Preko svojih kumova on obećaje da će vjerovati u Boga, da će se čuvati đavla i izbjegavati sva njegova djela te da će živjeti po načelima vjere. Bez vjere je nemoguće ugoditi Bogu, pa zato krštenik obećaje da će vjerovati. Odreći se đavla i njegova sjaja, znači uvijek stupati pod zastavom

Isusa Krista i izbjegavati kriva svjetska načela. Živjeti po načelima vjere označuje sprovoditi čist, svet i neokaljan život po uzoru Krista.

Posve je jasno da te **obaveze moraju ispuniti** svi oni koji se krste u odrasloj dobi, jer znaju što čine i što obećavaju. Ali što je s djecom, koja nisu kadra učiniti bilo koji zakonski čin? Što djeca ne mogu učiniti po sebi, ona to čine preko svoga skrbnika, kuma. Preko kuma dijete sklapa ugovor s Bogom. Bog mu daje božansko dostojanstvo i obećaje vječnu nagradu, a dijete preko kuma obećaje da će živjeti dostojno kršćanskog dostojanstva i da će težiti za vječnim blaženstvom.

Krštenici na krštenju imaju **kuma.** Kumovi zastupaju krštenika i primaju obavezu da će se starati za kršćanski odgoj kumčeta, ako se roditelji ne bi za to skrbili. Zato kumovi moraju biti dobri kršćani. Između kuma i kumčeta nastaje duhovno rodbinstvo.

Budući da je krštenje od tolike blagodati i važnosti za čovjeka, to s njim ne smijemo nikada odgađati, a pogotovo ga ne smijemo zanemariti. Kršćanski roditelji nastoje što prije krstiti svoje dijete.

4. **ODGOVORI NA PITANJE:** Kad je Isus ustanovio sakramenat krštenja? — Što je materija, a što forma krštenja? — Tko je djelitelj krštenja? — Koji su učinci krštenja? — Zašto se je potrebno krstiti? — Kakvo može biti krštenje? — Koje se obaveze primaju na krštenju? — Što znači biti kum na krštenju?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Kad uđeš u crkvu i vidiš krstionicu, sjeti se da si na tom mjestu postao djetetom Božjim. Zahvali Bogu na tom velikom daru. Često se sjećaj kako si na krštenju primio bijelu haljinu i goruću svijeću, a to znači da si dužan čuvati čistoću duše i svjetlo vjere.**

ZADAĆA: Nacrtaj košuljicu i svijeću, a ispod napiši: Simboli koji me opominju da čuvam milost krštenja.

15. Sv. Krizma

1. Svakom je sportašu potrebno znanje, vještina i izdržljivost da postigne cilj, tj. da pobijedi u natjecanju. I nama je vjernicima potrebno znanje, umijeće i izdržljivost da postignemo svoj konačni cilj. Sve nam to daje Duh Sveti, posebno u sakramentu sv. krizme.

2. U listopadu 1926. g. meksički predsjednik Kalles zapovijedi da se strijelja **Joakim de Silva y Garasco** (Garasko) i njegov 17-godišnji prijatelj **Emanuel Melgarejo.**

Na putu do stratišta glasno su molili krunicu. Kad im je jedan vojnik rekao da bace krunice, Joakim odvrati: »Dok sam živ, nitko me neće rastaviti od moje krunice.« Na stratištu drugi im je vojnik htio zavezati oči, ali Joakim reče: »Ne svezujte mi oči, nijesam razbojnik. Ja ću vam dati znak za pucanje.« Zatim održa prisutnima govor u kome naglasi da umire za Boga, vjeru i domovinu i da će moliti za svoje mučitelje. Mnogi se ganuše, a jedan od vojnika baci pušku i reče: »Ja neću pucati. I ja sam katolik.« Na koncu upozori Joakim Emanuela: »Skini šešir, jer se imamo pojaviti pred licem Božjim.« Zatim povika: »Živio Krist Kralj, živjela Gvadalupska Djevica!« Još nije ni izgovorio dobro te riječi, puške zapucaše, i mladi heroji padoše mrtvi. Tko im je dao toliku snagu? Duh Sveti koga su obilno primili na sv. krizmi!

3. Isus je **obećao apostolima** da će im poslati Duha Svetoga: »Kad dođe na vas Duh Sveti, bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu i po svoj Judeji i do kraja zemlje.« (DA 1, 8). Svoje je obećanje izvršio pedeseti dan iza uskrsnuća. Apostoli su primili Duha Svetoga, te mudrošću i jakošću postali svjedoci Kristove istine.

Vjernici na poseban način **primaju Duha Svetoga u sakramentu sv. krizme** koju zovemo i potvrda ili firma. Krizma je nadopuna krštenja. Zato se u prvo doba dijelila odmah iza krštenja. Krštenje nas čisti, a krizma utvrđuje i jača; krštenje nas oslobađa od smrti grijeha i daje život milosti, a krizma nas osnažuje u tom životu; krštenjem postajemo djecom Božjom, a krizmom vojnicima i svjedocima Kristovim.

Krizmu je **ustanovnio Isus Krist.** Tu nam istinu svjedoči Sv. Pismo, kad govori da su apostoli krizmavali, a svjedoči nam i Crkvena predaja.

Materija je krizme mazanje uljem na čelu krizmanika i postavljanje biskupovih ruku nad krizmanika, a **forma** je: »Znamenujem te znakom križa, i potvrđujem te krizmom spasenja u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.«

Krizmu redovito dijeli biskup, a može Papa za to ovlastiti i običnog svećenika. Tako i župnik može krizmavati u svojoj župi bolesnika u smrtnoj pogibilji.

Svečani je **obred krizme** slijedeći: Biskup ispruži ruke nad krizmanicima i moli nad njima zazivljući sedam darova Duha Svetoga. Zatim čini svakom krizmaniku na čelu

znak križa uljem sv. krizme i govori riječi forme. Iza toga udari krizmanika malo po licu, a na koncu moli nad krizmanicima i blagoslovi ih.

Biskup **polaže ruke** nad krizmanicima da na njih sađe Duh Sveti i da postanu na osobit način svojina Božja i vojnici Kristovi. Tako su činili i apostoli. **Čini znak križa** na čelu da ih opomene da se ne stide priznavati svoju vjeru pred svijetom. **Udarac po licu** označuje opomenu da budu pripravni trpjeti za vjeru.

Ulje je krizme sastavljeno od maslinova ulja i balzama, a biskup ga posvećuje na Veliki Četvrtak. Ulje označuje milost koja nas jača u borbi protiv neprijatelja, a balzam milost koja nas čuva od pokvarenog svijeta i milost koja širi miris kreposti.

Krizmu **može primiti svaki kršćanin** koji je došao do razuma, a poučen je u vjeri i dušu je očistio u ispovijedi, ako je teško sagriješio. Ako je dijete u smrtnoj pogibli, može primiti krizmu i prije doba razuma.

Krizma obilježuje dušu krizmanika **neizbrisivim biljegom** Kristova borca. Zato krizmu može kršćanin primiti samo jedan put u životu.

Svaki krizmanik **ima kuma,** i to koji mu nije bio na krštenju. Kumu je zadaća da bude primjerom kršćanskog života svom kumčetu. Za vrijeme krizme kum stavlja svoju desnu ruku na desno rame krizmanika u znak da ga uizmlje pod svoje okrilje. Između kuma i krizmanika nastaje duhovno srodstvo, ali manjeg stupnja nego na krštenju.

4. **ODGOVORI NA PITANJE:** Tko je ustanovio sakramenat krizme? — Po čemu znamo da je Isus ustanovio sakramenat krizme? — Što nam daje krizma? — Koji su obredi krizme? — Tko može primit krizmu? — Koliko puta možemo primiti krizmu? — Zašto je potreban kum kod krizme?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Na krizmi si postao Kristovim vojnikom. Pomazan si uljem krizme i označen križem, pa se ne stidi priznavati svoju vjeru. Često moli: »Dođi Duše Sveti, napuni srca svojih vjernih i oganj svoje ljubavi u njima užezi!«

ZADAĆA: Nacrtaj u bilježnicu kako biskup dijeli krizmu, a iznad krizmanika nacrtaj golubicu, znak Duha Svetoga.

16. Sv. Pričest

1. Kao što često moramo hraniti svoj tjelesni život, tako često moramo hraniti i duhovni život duše. Najbolja hrana za duhovni život jest presv. Euharistija. Isus je rekao: »Tijelo je moje doista jelo i krv je moja doista pilo.« (Iv 6, 55)

2. Sveti je **Dominik Savio** primio prvu sv. Pričest u sedmoj godini života, iako je onda vladao običaj da se djeca prvi put pričeste između 11. i 12. godine. Kod Dominika je učinjena iznimka, jer je pokazivao posebnu pobožnost. On je vrlo dobro shvatio od kolike je važnosti i blagodati sv. Pričest za kršćanski život. Na dan prve svoje Pričesti napisao je na jednoj ceduljici: »Ovo je uspomena na moju prvu sv. Pričest koju sam ja Dominik Savio primio u svojoj sedmoj godini 1848. g. Ja ću ići vrlo često na sv. ispovijed i Pričest, kako mi to dopusti moj ispovjednik. Nedjelje i blagdane svetkovat ću osobitom kršćanskom pobožnošću. Moja će najveća radost biti Isus i Marija. Radije ću umrijeti, nego ikada teško sagriješiti.« Zbilja krasne odluke!

3. Isus je **obećao** da će dati svoje tijelo za hranu i svoju krv za piće ljudima. Svoje je obećanje izvršio na **posljednjoj večeri.** Tada je uzeo kruh i rekao: »Uzmite i jedite ovo je tijelo moje koje se za vas predaje.« Zatim je uzeo kalež s vinom i rekao: »Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv Novoga Zavjeta, koja se prolijeva za vas i za mnoge za oproštenje grijeha.« Na koncu je nadodao: »Ovo činite na moju uspomenu.«

Tim je riječima Spasitelj **ustanovio Presveti oltarski sakramenat.** Na njegove riječi pretvorila se bit kruha i vina u njegovo tijelo i krv. Od kruha i vina ostale su samo prilike, tj. ono što zapažamo svojim osjetilima. Isus se prikazao Ocu kao žrtva pod prilikama kruha i vina i kao žrtvovani Jaganjac dao se učenicima za hranu.

Apostoli su poslušali Isusov nalog: Ovo činite na moju uspomenu. I oni su pod prilikama kruha i vina prikazivali Bogu Kristovu žrtvu i pod istim prilikama davali Isusa za hranu svojim vjernicima. Tu su vlast po Isusovoj želji prenijeli na svoje nasljednike. Tako i danas imamo među sobom obnavljanje Kristove žrtve na Križu i presv. Euharistiju koja je hrana naše duše.

Materija je sakramenta Euharistije pravi pšenični kruh i pravo vino od loze, a forma su riječi posvete: Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja. Mi katolici upotrebljavamo kruh bez soli i kvasa.

Budući da je Euharistija **prava hrana naše duše,** to ona proizvodi u nama izvanredne učinke: umnožava posvetnu milost, slabi zla nagnuća i jača ljubav prema Bogu i ljudima, čisti nas od laganih grijeha i čuva od teških. Krist, koji se nastanjuje u našoj duši, prosvjetljuje naš razum, jača volju i budi u srcu plemenita čuvstva. Na koncu sve ide za tim da postignemo konačnu svrhu. Isus je rekao: »Zaista, zaista vam kažem, ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete njegove krvi, nemate života u sebi. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni i ja ću ga uskrsnuti na sudnji dan.« (Iv 6, 53)

Budući da je Isus, koga primamo u sv. Pričesti, druga osoba presv. Trojstva, to kad se združujemo s Isusom, **združujemo se s čitavim presv. Trojstvom.** U Euharistiji je Krist sa svojim tijelom, dušom i svojim božanstvom. A gdje je Krist Bog, tu je i njegov Otac i Duh Sveti. Oni su nerazdjeljivi. Zato kad primamo drugu osobu, primamo sve tri osobe. Krist sam veli: »Kao što je mene poslao živi Otac, i ja živim kroz Oca, i koji jede mene, i on će živjeti kroz mene.« (Iv 6, 57)

Da se okoristimo plodovima sv. Pričesti, potrebno je euharistijskoga Isusa primati **čiste duše.** Tko je u teškom grijehu, taj ne smije na sv. Pričest, nego se mora prije ispovjediti. Sv. Pavao veli: »Tko nedostojno jede i pije, sud sebi jede i pije, jer ne razlikuje tijela Gospodnjega.« (I Kor 11, 29)

Osim toga pravi kršćanin mora nastojati da što **pobožnije primi božanskog spasitelja.** Što više probudimo u sebi vjeru, ojačamo ufanje i rasplamtimo ljubav, što se bolje

saberemo, to će euharistijski Isus više obogatiti našu dušu. U Euharistiji su našli snagu katolički mučenici i drugi sveci, misionari, redovnici i vjernici svakog staleža.

4. **ODGOVORI NA PITANJE:** Kad je Isus ustanovio presv. Euharistiju? — Na koji je način Isus ustanovio presv. Euharistiju? — Koji su učinci sv. Pričesti? — Kako moramo primati sv. Pričest?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Crkva nam naređuje da se godišnje najmanje jedamput pričestimo, i to o Uskrsu. No ako se želiš okoristiti plodovima Isusove muke i ako želiš što bolje napredovati u duhovnom životu, pričešćuj se često. Kad primiš Isusa u sv. Pričesti, moli ga da uvijek ostane u tvom srcu.**

ZADAĆA: Napravi domaći rad o temi: Zašto je sretan čovjek koji prvi put primi Isusa u sv. Pričesti.

17. Sv. Ispovijed

1. Kad obolimo, tražimo liječnika da nas pregleda, ustanovi bolest i propiše lijek, a mi poslušamo njegove upute i tako ozdravimo. Jednako kad obolimo na duši, tj. kad sagriješimo, moramo potražiti duhovnog liječnika, svećenika, da mu pokažemo svoju duhovnu bolest, a on da nam dade savjet i propiše lijek za ozdravljenje. To sve činimo na sv. ispovijedi.

2. Kad se **Adolf Retté** obratio Bogu, koga je toliko vrijeđao teškim grijesima, pošao je na sv. ispovijed. Najprije se temeljito pripremio čitajući o muci Isusovoj i promišljajući o svojim grijesima. U određeni čas kleknuo je pred svećenika. »Dok sam ja otkrivao svoje grijehe« — piše on — »činilo mi se da je sam naš Gospodin bio tu. Činilo mi se da on pobire rukom, što miluje i primorava u isti mah, grijehe s moje duše i prosipa ih u prašinu pred svoje božanske noge. U isto sam vrijeme osjećao kako se moja uboga duša, skroz prignuta pod bremenom zla, diže malo po malo, napokon se posve upravlja, a onda se otvara i izliva u valovima ljubavi i zahvalnosti.«

A kad je dobio odriješenje svojih grijeha, osjetio je neizrecivu sreću. On veli: »Pun veselja stupao sam ulicom. Govorio sam sebi: Oprošteno mi je, o neiskazane sreće!... Stotine su aleluja pjevale u mojem srcu i činilo mi se da sam mlađi za deset godina.« Retté se spremio za sv. ispovijed, skrušeno se ispovjedio i osjetio veliko zadovoljstvo nakon ispovijedi.

3. **Ispovijed je sakramenat** u kome nam **Bog oprašta grijehe** učinjene poslije krštenja. To je veliki dar Isusa Krista. Ne samo da nam se opraštaju grijesi, nego se opraštaju vječne i djelomično vremenite kazne za grijehe, daje se ili se umnožaje posvetna milost, povraćaju se stečene zasluge za nebo, daju se posebne milosti za bogoljubno življenje i mir savjesti.

Ispovijed je ustanovio Krist na dan svoga uskrsnuća kad je rekao apostolima: »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će zadržani.« (Iv 20, 23). Tim je riječima Isus dao vlast apostolima da u sv. ispovijedi opraštaju grijehe, a ta je vlast prešla na biskupe i svećenike.

Biskupi i svećnici opraštaju grijehe u **ime Isusovo.** Po sebi oni ne mogu opraštati grijehe, ali preko njih djeluje sam Krist. Biskupi su i svećenici vidljivi organi preko kojih nevidljivo djeluje Krist Bog.

Materiju ispovijedi sačinjavaju čini pokornika: pokajanje, kazivanje grijeha i zadovoljština, a formu čine riječi svećenika kojima podjeljuje oproštenje.

Ispovijed je potrebna svima koji teško uvrijede Boga. Tko je teško sagriješio, prekinuo je vezu s Bogom i navukao na se vječno prokletstvo. No kad se ispovijedi, Bog ga ponovno prima u svoj zagrljaj i daje mu pravo na vječno blaženstvo.

Nitko se **ne smije bojati** sv. ispovijedi. Grešnik se doista ispovijeda svećeniku, ali je tu svećenik namjesnik Božji i on ne smije odati ono što je čuo na ispovijedi. Povijest je pokazala kako su mnogi svećenici pretrpjeli najgore muke i izgubili glavu, ali nijesu izdali ispovjednu tajnu.

Za ispovijed je potrebno **pet stvari:**

Promisliti grijehe znači ozbiljno promišljati što smo sagriješili. Kod prve ispovijedi treba promisliti grijehe od kad smo bili svijesni grijeha, a kod obične ispovijedi, moramo promisliti grijehe od zadnje dobro obavljene ispovijedi. Kod teških grijeha treba promislit i njihov broj kao i okolnosti, koje mijenjaju grijeh.

Pokajanje može biti naravno i vrhunaravno, a vrhunaravno može biti savršeno i nesavršeno. Naravno pokajanje je kad se kajemo zbog naravnih razloga i ne vrijedi za valjanost ispovijedi. Savršeno je kad se kajemo što smo Boga uvrijedili, a nesavršeno je kad se kajemo što smo raj izgubili, a pakao zadobili. I savršeno i nesavršeno je poka-

janje valjano za ispovijed. S pokajanjem mora biti združena **odluka,** tj. prava volja da ćemo se čuvati grijeha i grešne prigode.

Na ispovijedi treba **očitovati sve svoje grijehe.** Tko zataji teški grijeh, ne prima oproštenje, nego čini još veći grijeh, svetogrđe. Tko se ne sjeti kazati koji grijeh, prima oproštenje, ali ga treba kazati na drugoj ispovijedi.

Nakon ispovijedi moramo **izvršiti pokoru,** kako je naređena, i to što prije. Pokorom popravljamo Bogu nanesenu krivicu.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što je sakramenat ispovijedi? — Što nam daje ispovijed? — Kad je Isus ustanovio ispovijed? — Tko na ispovijedi oprašta grijehe? — Komu je potrebna ispovijed? — Koliko je stvari potrebno za dobru ispovijed? — Kolikovrsno može biti pokajanje?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Budi zahvalan Bogu što ti je dao milost da možeš dobiti oproštenje grijeha. Često se ispovijedaj, jer je ispovijed moćno sredstvo protiv grijeha. Nemoj se bojati niti stidjeti poći na ispovijed.**

ZADAĆA: Nacrtaj ispovijedaonicu, svećenika i pokornika i ispod napiši: Duša se čisti od grijeha.

18. Bolesničko pomazanje

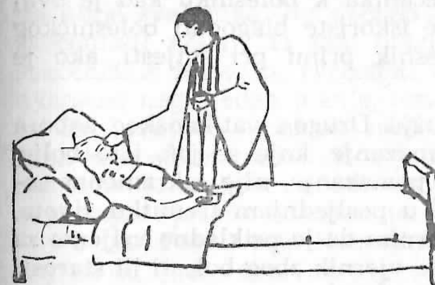
1. Kad imamo učiniti koje veliko djelo: natjecanje, dugo putovanje, operacju i slično, mi se za to spremimo. Veliko je djelo našega života samrtna pogibao. Da u toj pogiblji ne klonemo duhom, Spasitelj je ustanovio bolesničko pomazanje, koje su vjernici dužni primiti.

2. Dr **Josip Dauna,** koji je 1933. g. bio primarius bolnice u New-Orleansu, piše o djelovanju bolesničkog pomazanja na bolesnike: »Nikada nijesam mogao razumjeti da sakramenti škode bolesnicima. Naprotiv, govoreći kao učenjak, izjavljujem bez ustručavanja da vjerski čini, sakramenti, nijesu nikada prouzrokovali pogoršanje bolesnika. U dugom vršenju moje službe nijesam našao nijednog bolesnkia čija bi osjetljivost bila uvrijeđena prisustvom svećenika. Naprotiv takvi pohodi mnogo koriste.« Ta je izjava ozbiljna opomena za one koji se boje zvati svećenika k bolesniku.

3. **Sv. Jakov** opominje prve kršćane: »Boluje li tko među vama? Neka dozove svećenike crkvene i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje. I molitva će vjere spasiti bolesnika i podignut će ga Gospodin; i ako je učinio grijehe, oprostit će mu se.« (Jak 5, 14—16).

U tim riječima sv. Jakova nalazimo sve što se traži za pravi sakramenat: primaoca, djelitelja, tvar, oblik i učinke.

Primalac bolesničkog pomazanja jest bolesnik. Nije taj sakramenat samo za one koji se nalaze u posljednjem trenutku života. Prikladno je vrijeme za njegovo primanje netom se vjernik zbog bolesti ili starosti nalazi na početku smrtne pogibelji. Uz to primalac mora biti kršten i da ima ili da je imao upotrebu razuma da je mogao sagriješiti.

Samo svećenici mogu i moraju dijeliti taj sakramenat. Ta dužnost spada na župnika. Ako bi se župnik bojao zbog zarazne bolesti ili bio lijen da podijeli taj sakramenat, teško bi sagriješio.

Tvar je bolesničkog pomazanja ulje koje biskup blagoslivlje na Veliki Četvrtak. Svećenik malo zamoći prst u sv. ulje i maže bolesnika.

Kod svakog mazanja svećenik govori posebnu molitvu, a ta je **forma,** oblik, sakramenta bolesničkog pomazanja.

Učinci su sakramenta bolesničkog pomazanja: umnožava posvetnu milost, oprašta neposredno lake grijehe, a u pojedinim slučajevima može oprostiti i teške grijehe. To se događa, ako je primalac zaboravio kazati na ispovijedi koji teški grijeh ili ako je izgubio upotrebu osjetila, ali je sačuvao svijest i kaje se za grijehe. Štoviše, oprašta potpuno ili djelomično vremenite kazne koje zaslužujemo za grijehe i koje bismo morali izvršiti na drugom svijetu.

Sakramenat bolesničkog pomazanja **jača bolesnika** u teškim časovima života. Bolesnik se plaši smrti i grijeha koje je učinio za svog života; boji se Božjega suda na koji

ima doći i đavla koji u tim časovima ulaže sve sile da ga predobije za se. Bolesničko pomazanje diže strah s duše i ulijeva utjehu i pouzdanje u Božje milosrđe.

Napokon bolesničko pomazanje **podjeljuje i zdravlje tijela,** ako je korisno za zdravlje duše. Molitve, koje se mole kod davanja bolesničkog pomazanja, pune su vapaja i za tjelesno ozdravljenje bolesnika.

To nam svjedoči kako su u zabludi oni koji se boje zvati svećnika k bolesniku misleći da će bolesnik odmah umrijeti čim bude pomazan sv. uljem. Također loše čine oni kršćani koji zovu svećenika k bolesniku kad je ovaj već izgubio svijest. Da se iskoriste blagodati bolesničkog pomazanja, neka ga bolesnik primi pri svijesti, ako je ikako moguće.

Uredba o sv. bogoslužju Drugog vatikanskog sabora određuje: »Posljednje pomazanje, koje se još, i to bolje, može nazivati bolesničko pomazanje, nije sakramenat samo za one koji se nalaze u posljednjem trenutku života. Stoga neka se smatra sigurnim da je prikladno vrijeme za njegovo primanje netom se vjernik zbog bolesti ili starosti nalazi na početku smrtne pogibelji.«

Kad ima svećenik doći da podijeli bolesničko pomazanje, neka se spremi stol i na njemu: propelo, dvije svijeće i blagoslovljena voda. Na tanjuru neka je šest kuglica pamuka, malo soli i komadić kruha. Pokraj stola treba pripremiti vodu za pranje ruku svećeniku i ručnik.

Ni jedan kršćanin ne smije dozvoliti da mu tko umre iz kuće bez bolesničkog pomazanja. Pače pravi će kršćanin nastojati da potakne svakog bolesnika na primanje ovog sakramenta.

4. **ODGOVORI NA PITANJE:** Što govori sv. Jakov o bolesničkom pomazanju? — Tko je djelitelj bolesničkog pomazanja? — Tko je primalac bolesničkog pomazanja? — Koja je materija i forma bolesničkog pomazanja? — Koji su učinci bolesničkog pomazanja? — Kad treba zvati svećenika k bolesniku? — Što treba pripremiti za bolesničko pomazanje?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Zahvali Isusu koji nam je dao utješan sakramenat za najteže časove života. Budi i ti apostol, budi spreman poći po svećenika kad to ustreba.**

ZADAĆA: Nacrtaj stolić i na njemu sve što je potrebno za dijeljenje bolesničkog pomazanja.

19. Sv. Red

1. Dva zadnja sakramenta nazivljemo staleškim sakramentima. Na sv. redu se temelji svećenički stalež koji ima cilj da prenosi djelo otkupljenja kroz vrijeme i prostor za vrhunaravni preporod svih ljudi.

2. Jedan čovjek, koji je **za vrijeme Francuske revolucije** okrvavio ruke krvlju mnogih svećenika, ležao je na samrtnom krevetu. Kao izvan sebe prijetio se da će ubiti svakoga koji bi se usudio da pozove svećenika. No župnik toga mjesta nije mario za njegove prijetnje, pa ga posjeti da ga potakne na pokajanje i primanje sakramenata. A kad bolesnik ugleda svećenika, stade vikati i tražiti oružje da ubije svećenika. Ne dobivši oružje izvadi šaku i reče svećeniku: »Znaj, da sam ovom rukom zaklao dvanaest svećenika.« Na to će svećenik: »Varate se, brate moj, ne dvanaest nego jedan manje, dvanaesti nije mrtav, to sam ja. Evo ovdje« — pokaže svećenik prsi — »evo znakova rana koje ste mi zadali. Bog je htio da ozdravim i da vas spasim.« Bolesnik se začudi, a svećenik ga zagrli. Bolesnik se pokajao i primio sv. sakramente.

3. Sv. Pavao piše Hebrejima: »Svaki veliki svećenik, koji se od ljudi uzima, za ulje se postavlja na službu Bogu da prinosi darove i žrtve za grijehe . . . I nitko sam sebi ne prisvaja časti, nego koji je pozvan od Boga kao i Aron.« (Hebr 5, 1—4) **Krist sam sebi bira** svećenike da preko njih nastavi djelo otkupljenja. Krist vrši izbor preko biskupa. Biskup odlučuje da li je netko pozvan u svećenički red.

Krist je izabrao sebi apostole i dao im vlast za vršenje svećeničke službe. Ta je vlast prešla na njihove nasljednike i bit će u Crkvi do konca svijeta.

Najuzvišenija je svećenička dužnost **prikazivanje novozavjetne žrtve.** Svećenici svaki dan žrtvuju na oltarima neokaljanog Jaganjca, Isusa, nebeskom Ocu. Isus im je dao tu vlast na posljednjoj večeri kad je rekao: »Ovo činite na moju uspomenu.«

Nadalje svećenici imaju dužnost da **posvećuju vjernike** po sv. sakramentima. Isus je ustanovio sakramente da po njima dijeli plodove svoje muke, a ustanovio je svećenike da budu djelitelji sakramenata. Krist veli apostolima: »Kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas . . . Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će zadržani . . . Naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«

Svećenici imaju dužnost da **navješćuju Kristovu istinu.** Isus je donio objavljenu istinu i želi da se ona raširi po svemu svijetu. A upravo je svećenici imaju širiti: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Idite, dakle, i naučavajte sve narode... učeći da drže sve što sam vam zapovijedio.«

Materija je sv. reda postavljanje biskupovih ruku nad ređenikom i davanje kaleža s vinom i patene s hostijom, a formu čine biskupove riječi ređenja.

Da svećenici mogu vršiti svoju službu, Krist im **po sv. redu daje vlast, milosti i utiskuje u dušu neizbrisivi biljeg.** Po tom su neizbrisivom biljegu službenici Božji, po njemu se razlikuju od drugih ljudi i nikada ne mogu izgubiti taj biljeg, pa taman postali i otpadnici.

Krist je po sv. redu najtješnje **povezan sa svećenikom.** Svećenik je Kristov službenik, vidljivo oruđe preko koga Krist nevidljivo djeluje. Zato svećenik ne vrši svećeničku službu u svoje ime, nego u ime Kristovo. Zato on neće reći na sv. Misi: »Ovo je tijelo Kristovo«, nego: »Ovo je tijelo moje.« Na krštenju i ispovijedi reći će: »Ja te krstim — ja te odrešujem«, iako je on čovjek i ne može opraštati grijehe.

Radi toga je **veliko svećeničko dostojanstvo.** Ono nadvisuje dostojanstvo Bl. Djevice i anđela. Blažena je Djevica dala samo jedanput Isusa, a svećenik ga daje svaki dan. Marija je dala trpećeg Isusa, a svećenik daje slavnog Isusa; Marija je dala Isusa koga smo mogli gledati, a svećenik nam daje Isusa koga možemo blagovati. Da je Marija na ovom svijetu, ona ne bi mogla govoriti Misu kao svećenik. Ni anđeli ne mogu govoriti sv. Misu. Misija i uloga svećenika jest misija i uloga Krista. Svećenik je kao i Krist posrednik između Boga i ljudi.

Osim svećeničkog reda imamo još i druge niže i više redove. Niži su redovi: vratar, čitač, zaklinjač i svjećonoša. Viši su redovi: podđakonat, đakonat, episkopat.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Tko bira svećenike? — Kako se vrši izbor svećenika? — Koje su dužnosti svećenika? — Što daje sv. red svećenicima? — Kako je svećenik povezan s Kristom po sv. redu? — Kakvo je dostojanstvo svećenika?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Isus je ustanovio svećenički red i radi tebe, pa radi toga budi zahvalan Kristu. Poštuj svećenike i moli se za njih, a ako osjetiš poziv u svom srcu da i ti postaneš svećenikom, odazovi se tom pozivu.**

ZADAĆA: Opiši koja ti se svećenička služba najviše sviđa.

20. Sv. Ženidba

1. Drugi je staleški sakramenat sv. ženidba. Na tom se sakramentu temelji ženidbeni stalež koji ima za cilj prirodno rađanje čovječanstva. Sam Bog je ustanovio ženidbu, a Krist ju je podigao na dostojanstvo sakramenta.

2. **Irma di Lena** rođena je protestantskoj vjeri. No sklopila je brak s mladićem koji je bio praktičan katolik. Prije svakog posla ili počinka zajednički bi molili Boga i katolički su odgajali djecu. Muž je prednjačio u pobožnosti, pa je to djelovalo na nju te se obratila na katoličku vjeru 1929. g. Nakon obraćenja piše: »Moj mi muž pruža dobar primjer. Prije svakog putovanja molimo zajednički, a prije svakog putovanja morem dajemo služiti sv. Misu. Pa i sada, kad već radi djece ne mogu pratiti svojega muža, uvjerena sam da mi on kao vjerni katolik čuva svoju ljubav, a to me neprestano potiče na sve veću revnost da ostanem svojoj vjeri vjerna sve do časa smrti.«

3. Kad je Gospodin Bog stvorio Evu od Adamova rebra, povika Adam: »Ta je napokon kost od kostiju mojih i meso od mesa mojega. Ona će se zvati mužica, jer je uzeta od muža.« I nadodaje sv. Pismo: »Zato ostavlja muž oca i majku i prianja za ženu svoju, i budu jedno tijelo.« (I Mojs 2, 23—24) Uz to je Gospodin Bog izdao zapovijed Adamu i Evi: »Rađajte se i množite se. Napunite zemlju i podvrgnite je sebi.« (I Mojs 1, 28) Iz tih riječi Sv. Pisma proizlazi svrha ženidbe koju je odredio premudri Bog.

Ženidba je jedna vrsta ugovora, i taj ugovor počiva na pristajanju muža i žene. No taj se ugovor razlikuje od običnih ugovora. Ženidbeni ugovor sklapa se između muža i žene na korist čitave ljudske zajednice. Budući da je ženidbeni ugovor na korist ljudske zajednice, on se ne smije mijenjati kao što se mogu mijenjati drugi ugovori koji se sklapaju u korist stranaka koji ga sklapaju.

Taj je ženidbeni ugovor Krist podigao na **dostojanstvo sakramenta.** Sv. Pavao nazivlje ženidbu velikim sakramentom: »Zato će ostaviti čovjek oca svojega i mater i prionit će uz ženu svoju i bit će dvoje jedno tijelo. **Tajna je ovo velika.**« (Efež 5, 31) Po Kristovoj namjeri kod kršćanske se ženidbe ne može rastaviti ugovor od sakramenta.

Materija je ženidbe pravi pristanak supruga ukoliko se jedan drugomu pridaju, a **forma** je isti pristanak ukoliko označuje samo njihovo pristajanje.

Kod sakramenta ženidbe ima nešto što ga razlikuje od ostalih sakramenata. Dok druge sakramente dijeli biskup ili svećenik, sakramenat ženidbe **tvore sami zaručnici.** Ženidba nije sakramenat koji zaručnici samo primaju, nego ga oni međusobnom privolom i tvore. Svećenik, koji prima privolu zaručnika, jest službeni predstavnik i svjedok Crkve.

Prvotna je **svrha ženidbe** međusobna ljubav i uzajamna dopuna supruga s jedne strane i potomstvo supruga s druge strane. Ta se svrha očituje iz same ustanove ženidbe. No osim te glavne svrhe ženidba ima i druge svrhe: zajednički obiteljski krov, međusobnu pomoć, zadovoljenje pohote itd.

Da se na pravilan način postigne svrha ženidbe, ženidba mora biti **jedinstvena.** Jedinstvo ženidbe isključuje poligamiju, tj. zajednički život muškarca sa više žena u isto vrijeme, i poliandriju, tj. zajednički život jedne žene sa više muškaraca. Jedinstvo je ženidbe bilo povrijeđeno i u Starom Zavjetu, ali Krist veli: »Na početku nije bilo tako.«

Po Božjem nacrtu **ženidba je nerazrješiva.** Ona traje između muža i žene dok jedno od njih ne umre. Ne može se ostvariti prava svrha ženidbe, ako se dopusti rastava braka. Zbog rastave braka trpi odgajanje djece, a i sami supruzi i cijelo društvo. Isus je rekao: »Što je Bog združio, neka čovjek ne rastavlja.« (Mt 19, 6)

U ženidbi supruzi moraju biti **vjerni jedan drugomu.** Povreda vjernosti jest zločinački napadaj na ženidbenu zajednicu. Sv. Pavao opominje: »Ženidbu neka drže svi u časti, i ženidbena postelja neka bude neokaljana, jer bludnicima i preljubnicima sudit će Bog.« (Hebr 13, 4)

Da ženidbeni drugovi mogu uzdržati svetost ženidbe i ostvariti njezinu svrhu, sakramenat ženidbe povećaje posvetnu milost i daje posebnu milost da zaručnici mogu ispunjavati dužnosti ženidbenog života.

Budući da je sakramenat ženidbe tako uzvišen, potrebno je da ga kršćanski zaručnici sklapaju sveto. Zaručnik i zaručnica moraju pristati slobodno na ženidbu, moraju je sklopiti pred ovlaštenim svećenikom i pred dva svjedoka, a uz to ne smiju imati zapreke i smetnje, te da nevini dođu pred oltar.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Tko je ustanovio ženidbu? — Kakav je ugovor ženidba? — Koja je svrha ženidbe? — Kakav mora biti ženidba? — Što daje sakramenat ženidbe zaručnicima? — Kako se mora sklopiti ženidba?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Časti sakramenat sv. ženidbe. Zahvali Bogu što si kroz takvu ženidbu došao na ovaj svijet. Ako izabereš ženidbeni stalež, pripremi se za nj čuvajući sv. čistoću.**

ZADAĆA: Obradi temu kao domaći rad: Zašto je potrebno da se ljudi žene?

21. Blagoslovine

1. Svaka prava majka neprestano misli i nastoji oko dobra svoje djece. I Crkva, koja je naša dobra duhovna majka, misli oko našeg duhovnog dobra i nastoji da ta dobra postignemo u što većem broju. Zato je ona ustanovila blagoslovine.

2. Jedan pisac govoreći o **posvetama i blagoslovinama** piše: »Kad majka prije spavanja svome djetetu čini na čelu maleni znak križa i za njega izgovara molitve, onda to nije

samo pobožni pokret ruke; majčin blagoslov, rođen u srcu duboke vjere, od djeteta primljen pobožnim duhom, donosi milost. A kad otac svome sinu, koji odlazi u tuđinu, polaže ruku na glavu i preporuča ga Božjoj zaštiti, onda taj očinski blagoslov zacijelo nije samo neka dobronamjerna želja; to je zazivanje Božje milosti na sina. Kad djeca kleče uz smrtni ležaj svojih roditelja, očekujući na zadnji njihov blagoslov, onda dobro čine: roditeljski blagoslov vrijedniji je od zlata i imanja: roditeljski blagoslov podiže djeci domove.«

Zatim isti pisac veli: »Ali, ako već roditelji mogu blagoslivati djecu, onda Majka Crkva može još više blagoslivati svoju djecu i na njih zazivati Božju milost i zaštitu. I ako roditeljski blagoslov ima svoje djelovanje, onda još sigurnije djeluje blagoslov Crkve. Ta Krist je na nju prenio svu vlast kao i nalog da ljudima posreduje milosti i dijeli blagoslov.« (Leo Wolpert).

3. Blagoslovine su **sveti znakovi** kojima se označuju i na molbu Crkve postižu učinci, naročito duhovni. Njima se ljudi pripremaju da prime glavni učinak sakramenata i posvećuju se različite prigode života.

Blagoslovine kao i sakramenti pružaju mogućnost pravo raspoloženim vjernicima da im se gotovo svaka zgoda života posvećuje božanskom milošću. Božanska milost proističe iz otajstva muke, smrti i uskrsnuća Isusa Krista od koga svi sakramenti i blagoslovine crpe svoju moć.

Blagoslovine se razlikuju od sakramenata. Sakramenti su u svom bivstvenom obliku ustanovljeni od Krista, a blagoslovine je ustanovila Crkva. Sakramenti djeluju svojom nutarnjom snagom, a blagoslovine zagovorom Crkve. Sakramenti daju posvetnu i djelatnu milost, a blagoslovine samo djelatnu. Sakramenti djeluju na dobro duše, a samo iznimno i na dobro tijela kao bolesničko pomazanje, a blagoslovine su spasonosne za dušu i tijelo. Sakramenti su potrebni za spasenje, a blagoslovine su korisne.

Djelitelji kod dijeljenja blagoslovina redovito čine znak križa, zazivaju Božju pomoć, škrope blagoslovljenom vodom, kade tamjanom, mažu sv. **uljem i polažu ruke.**

Blagoslovine dijelimo na zaklinjanja, blagoslove i posvete.

Zaklinjanja su blagoslovine kojima se osobe ili stvari oslobađaju utjecaja nečistog duha — đavla. Ona se vrše ili sama za se ili u vezi sa sakramentima, blagoslovima i posvetama. Kad Crkva zaklinje pojedine stvari i osobe, ne misli da je u njima nečisti duh, nego hoće da ukloni štetni utjecaj nečistog duha.

Blagoslovi su blagoslovine kojima Crkva zazivlje Božju pomoć na osobe ili mjesta. Među blagoslove osoba ubrajamo blagoslov vjernika: na koncu Mise, kod izlaganja **presv. oltarskog Sakramenta, iza propovijedi,** sprovod, **blagoslov grla na sv. Blaža,** mladomisnički blagoslov, **blagoslov zaručnika** itd. Među blagoslove stvari i mjesta ubrajamo: blagoslov kruha, mesa, vina, plodova, kuća, polja, brodova itd.

Posvete su blagoslovine kojima Crkva neke osobe, stvari ili mjesta izlučuje od obične upotrebe i određuje za službu Božju. Posvete su osoba: četiri niža reda, posvete redovničkih osoba i krunjenje Pape. Posvete su stvari i mjesta: raspela, crkvenog ruha i posuđa, zvona, ulja, oltara, crkava, groblja itd. Posvete su nabožnih predmeta: krunice, križnog puta, škapulara, medaljice itd.

Da vjernik primi blagodati blagoslovina, **mora biti dostojan.** Najveća je zapreka primanju milosti teški grijeh i uopće svaki grijeh. Stoga, ako se želimo okoristiti blagoslovinama, moramo ih primati čiste duše i s dobrom nakanom.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što su blagoslovine? — Po čemu se blagoslovine razlikuju od sakramenata? — Što čine djelitelji kod blagoslovina? — Kako se dijele blagoslovine? — Kakav mora biti vjernik da može primiti blagodati blagoslovina?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Crkva ulaže veliku brigu oko tvoga porasta u duhovnom životu. Zato budi zahvalan dobroj majci Crkvi i iskorišćuj sva njezina sredstva za svoje dobro.

ZADAĆA: Opiši blagoslovine koje si ti do sada primio ili kod njih prisustvovao.

22. Božanski časoslov

1. Bog je naš Gospodar i naš dobri Otac. O njemu smo potpuno ovisni. Bez njega ne možemo ništa postići. Zato smo mu dužni poklon i zahvalnost, dužni smo od njega pitati oproštenje za uvrede koje mu nanosimo i moliti milosti koje su nam potrebne za postignuće cilja. To smo dužni činiti u svojoj nutrini i na vanjski način te kao članovi ljudske zajednice. Crkva to čini na poseban način molenjem božanskog časoslova.

2. U **benediktinskom** redu liturgijska je molitva smatrana kao prva dužnost redovnika. Sv. je Benediktu samostan škola Gospodnje službe i ničemu se ne smije dati prednost pred Božjim djelom. Od 73 glave njegova Pravila 17 ih je posvećenio molenju psalama. Ipak se možda nije nigdje razvio sjaj bogoslužja kao u samostanu Cluny (Klini) u Francuskoj. Ne samo da su različitim ukrasivanjem, rasvjetom, otkrivanjem oltara, procesijama i slično htjeli da sve bude veličanstveno kao u nebu, nego su i božanski časoslov vrlo produljili. Dnevno su imali bar dvije pjevane zajedničke Mise, a najveći su dio dana provodili u koru moleći časoslov. U molenju časoslova ujedinjivali su se s cijelom Crkvom hvaleći Boga.

3. Molenje je časoslova **glas cijelog otajstvenog tijela** Isusa Krista kojim se hvali Bog. Isus kao glava otajstvenog tijela moli u nama i kao veliki svećenik moli za nas, a kao Boga Crkva ga neprestano časti i moli. U časoslovu se ujedinjuje glas Isusov s glasom Crkve u najveličanstveniju hvalu nebeskom Ocu.

Molenje časoslova ide u prvom redu za tim **da se Bog slavi.** Crkva na zemlji ujedinjuje svoj glas s Crkvom na nebu i neprestano po danu i po noći ponavlja: »Svet, svet, svet Gospodin Bog svemogući koji bijaše, koji jest i koji će doći.« (Otkr 4, 8)

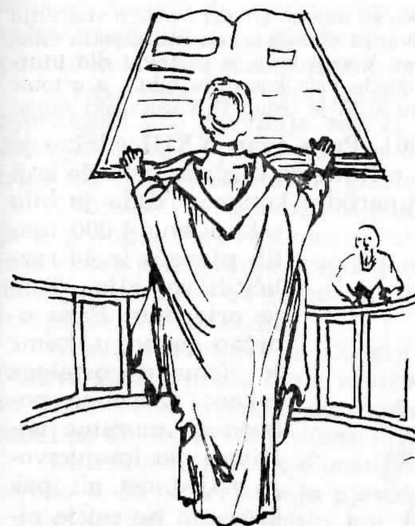
Zatim molenje časoslova **donosi Božji blagoslov** na zemlju. To je molitva za one koji nemaju vremena da mole; molitva za one koji ne znaju moliti i koji nemaju volje da mole; to je molitva za obraćenje onih koji vrijeđaju Boga svojim grijesima; to je molitva za mlade i stare, za bogate i siromahe, za dobre i zle, za žive i mrtve. Božanski je časoslov izvor velikih blagodati za sve vjernike, jer je javna društvena molitva čitave Crkve.

Božanski se časoslov sastoji od psalama, čitanja, himana i molitava.

Psalmi su pjesme koje su ispjevali starozavjetni pjesnici. Puni su ljepote i sadržaja. Od Boga su nadahnuti i u njima govori sam Duh Sveti.

Čitanja su uzeta iz Sv. Pisma, svetih otaca, crkvenih učitelja i pisaca. Čitaju se životi svetaca da nam se pokažu primjeri kako i mi možemo doći u nebo.

Himni su krasne pjesme u kojima su pobožni pjesnici dali oduška svome srcu da proslave Boga i postignu njegov blagoslov. Puni su zanosne hvale Svemogućemu i snažne pobude za našu pobožnost.

Molitve su časoslova kratke, sadržajem potpuno ispravne i bez sentimentalnosti. No u njima se zrcali pobožnost Crkve. One su također bogat izvor za jačanje kršćanske pobožnosti.

Božanski časoslov moraju u prvom redu moliti **klerici** koji su primili više redove i redovnici koji su položili **svečane zavjete.** To su službeni predstavnici Crkve koji se ujedinjuju s Kristom, velikim Svećenikom, da nebo i zemlja zajedno slavi nebeskoga Oca.

No Crkva želi da i **svjetovnjaci** mole božanski časoslov bilo zajedno sa svećenicima, bilo međusobno okupljeni, pače i svaki za se. Radi toga se može časoslov moliti i na narodnom jeziku. Uredba o sv. bogoslužju veli: »Neka pastiri duša nastoje da nedjeljom i o većim blagdanima obave u

crkvi zajednički Časove, naročito Večerju. Preporučuje se i svjetovnjacima da mole božanski časoslov, bilo sa svećenicima bilo međusobno okupljeni, pače i svaki za se.«

Molenje je časoslova moćno sredstvo **za posvećenje** čitavog dana Bogu. Uredba o sv. bogoslužju govori: »Od stare je kršćanske predaje božanski časoslov tako uređen da se slavljenjem Boga posveti čitav tok dana i noći.«

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Čija je molitva molenje časoslova? — Za čim ide molenje časoslova? — Komu donosi blagoslov molenje časoslova? — Od čega se sastoji časoslov? — Tko je dužan moliti časoslov? — Komu se preporučuje moliti časoslov?

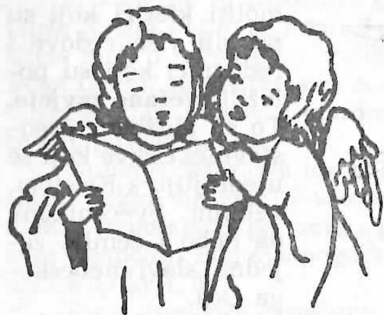
5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Kad vidiš svećenika, redovnika ili redovnicu da drže knjigu časoslova i da mole, sjeti se da oni mole ujedinjeni s Kristom i u tvoje ime i za te. Pobudi u sebi želju da se s njima sjediniš, da se tvoja volja ujedini s voljom Krista i Crkve. Ako se u tvojoj župi moli po koji dio časoslova, budi među prvima.**

ZADAĆA: Napiši domaći rad o temi: Časoslov — molitva Crkve.

23. Sveta glazba

1. U posljednje vrijeme, kako se mnogo govori i piše o značenju i ljepoti sv. liturgije i o sudjelovanju vjernika kod liturgijskih čina, tako se mnogo govori i piše o sv. glazbi koja je sastavni dio liturgije. Sv. Oci izdali su u tom pogledu vrlo korisnih uputa, a o tome govori i Uredba o sv. bogoslužju koju je izdao II Vatikanski sabor.

2. Na Novu Godinu 1961. **Papa Ivan XXIII** održao je sv. Misu u bazilici sv. Petra u Rimu za dječake pjevače koji su se sakupili na VII međunarodni kongres. Tada je bilo sakupljeno 4.000 malih pjevača iz 40 različitih zemalja. Tom je prigodom Papa održao govor u kome je između ostaloga rekao: »Zasebne pobožnosti moramo poštivati, jer imaju svoju vrijednost, ali ipak kršćanin ne smije ništa više cijeniti nego žrtvu sv. Mise. O kako bismo nastojali oko priprave za tu sv. službu i najljepše je vršili . . . Kod Mise aktivno sudjelujte s odgovorima i pjevanjem, premda je potrebno dati mjesta i za posebne i tihe molitve.«

3. Sveta glazba kao potrebiti **dio svečane liturgije** sudjeluje u svrsi liturgije, a ta je slava Božja i posvećenje vjernika. Ona pridonosi svoj udio oko povećanja ljepote i sjaja svetih obreda. Njezina je posebna zadaća da prikladnim napjevima zaodjene liturgijske riječi. Po tome ona daje veću snagu liturgijskim riječima što pobuđuje vjernike na pobožnost i da bolje prime plodove svetih tajna.

Uredba o sv. bogoslužju veli: »Glazbena je baština opće Crkve blago neprocjenjive vrijednosti, jer se ističe između ostalih umjetnosti posebno time što sveto pjevanje, združeno s riječima, tvori potrebit i sastavni dio svečane liturgije.«

Radi svoje velike uloge sv. glazba **mora biti sveta, prikladnog umjetničkog oblika i općenita.** Mora biti sveta, tj. treba od nje udalečiti sve što je profano po sebi i po načinu. Mora biti prava umjetnost, jer inače ne bi povoljno djelovala na duh slušača. Napokon mora biti općenita, tj. ne smije biti izražaj samo jednog naroda. Doduše dopušteno je svakom narodu da u crkvenim sastavcima primjenjuje naročite značajke svog glazbenog shvaćanja, ali to mora biti podređeno općim vlastitostima sv. glazbe.

Crkva smatra gregorijansko pjevanje svojim vlastitim pjevanjem. To pjevanje sadrži sve odlike svete glazbe. Zato je Crkva to pjevanje kroz duga stoljeća čuvala i smatrala kao najviši uzor svete glazbe.

Osobitosti sv. glazbe posjeduje i **klasična polifonija** koja je postigla svoj vrhunac u Palestrini. Klasična se polifonija dobro prilagođuje gregorijanskom pjevanju, pa je zato dostojna da bude uz gregorijansko pjevanje u največim liturijskim svečanostima.

Crkva dozvoljava u liturgiji i **najnoviju vrstu glazbe.** I takva glazba pruža djela uzvišenosti, mudrosti i ozbiljnosti. Ipak treba pripaziti da moderna glazba ne bi imala u sebi i po obliku nešto profano i teatralno.

Da crkveno pjevanje postigne svoj udio u liturgiji, potrebno je da se **izvježbaju pjevači.** Crkveni pjevači, pa bili i svjetovnjaci, zamjenjuju kor klerika. Solo pjevanje, ne smije preuzeti mah, ali nije isključeno iz liturgije. Pjevači moraju biti poznati pobožnošću, čistoćom života i čednošću kako to traži sveta služba koju vrše.

Crkvena je glazba **više vokalna** nego instrumentalna. Ipak je dozvoljeno pjevanje pratiti orguljama. Orgulje treba uvelike cijeniti kao tradicionalno glazbalo Crkve čiji

zvuk može crkvenim obredima dodati divan sjaj te srca vjernika uzdići k Bogu i nebeskim stvarima. Mogu se u bogoslužje pripustiti i druga glazbala ukoliko su prilagođena ili se mogu prilagoditi liturgiji i da odgovaraju dostojanstvu hrama.

Potrebno je brižno njegovati i **pučko pjevanje,** tj. pjevanje na pučkom jeziku, da glasovi vjernika mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama, pa i u samim liturgijskim činima. Sve mora biti u skladu s crkvenim odredbama.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Čemu služi sveta glazba? — Kakva mora biti sveta glazba? — Što je gregorijansko pjevanje? — Što Crkva misli o klasičnoj polifoniji i o pučkom pjevanju? — Koja je uloga pjevanja u liturgiji? — Što Crkva misli o orguljama?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Budući da je sv. glazba imala važnu ulogu kod obraćenja barbarskih naroda, pa i samog sv. Augustina, budući da ono čini potrebit i sastavni dio svečane liturgije, cijeni tu umjetnost. Ako možeš biti crkveni pjevač, budi rado. I crkvenom glazbom jačaj u sebi božanski život.

ZADAĆA: Prepiši najdražu crkvenu pjesmu i dobro je nauči.

LITURGIJSKA GODINA

24. Pojam i značenje liturgijske godine

1. Redovito svaki čovjek u svom privatnom životu slavi različite godišnjice: godišnjicu rođenja, krštenja, vjenčanja . . ., a u javnom životu godišnjicu rođenja ili smrti kojega glasovitog čovjeka ili godišnjicu osnutka državne samostalnosti itd. S tim proslavama želimo iskazati veselje ili zahvalnost. I mi kršćani slavimo godišnjicu našega duhovnog spasenja, tj. kršćanske blagdane kad se sjećamo blagodati koje nam je Krist zaslužio i udijelio. No to nije puko sjećanje na prošle događaje, nego pravo obnavljanje tih događaja koji nam donose milosti spasenja.

2. Godine 1950. sakupilo se u francuskom gradu Bordeaux (Bordo) 1.500 **katoličkih profesora** da obave svoju uskrsnu dužnost. Za čitavo vrijeme Svete Sedmice oni zajednički prate veličanstvene obrede, a na Uskrs zajednički stupiše k stolu Gospodnjemu, na sv. Pričest. Tim svojim sudjelovanjem kod liturgijskih čina oni su jasno pokazali kako žele proživljavati djelo otkupljenja i okoristiti se njegovim plodovima.

3. Isus je došao na ovaj svijet da **proslavi Oca i otkupi** ljude. Kroz vrijeme od 33 godine izvršio je mnoga djela našega spasenja. Njegovo utjelovljenje, rođenje, tajni i javni život, osobito muka i smrt na križu, uskrsnuće i uzašašće na nebo te poslanje Duha Svetoga na Crkvu — sve su to djela našega spasenja po kojima je ljudima pribavljen vječni život.

No Krist nije došao samo za ljude svoga vremena, nego za **sve ljude** svih pokoljenja. On je htio da svi ljudi prime božanski život koji nam je on darovao. Radi otga je osnovao sv. Crkvu da nastavi njegovo djelo spasenja. Crkva ne treba ništa nadodati njegovu djelu, nego samo ima dužnost da obnavlja Kristovo djelo spasenja kako bi vjernici mogli doći s Kristom u doticaj i napuniti se njegovim milostima.

Crkva može **obnavljati Kristova djela** spasenja, jer Crkva s Kristom čini jedno otajstveno tijelo. Krist je Glava Crkve, a Crkva je tijelo Kristovo. Što čini Crkva, to čini i Krist. A Krist je Bog pa može svoja djela obnavljati za naše spasenje.

Prema tome liturgijsku godinu možemo označiti kao skup blagdana kojima Crkva obnavlja najznatnije događaje iz djela našega spasenja kroz godinu dana. Tako tijekom godine Crkva **razvija čitavo Kristovo otajstvo,** od utjelovljenja i rođenja do uzačašća, do duhovskog dana i do očekivanja blaženog ufanja i Gospodnjeg dolaska.

Vjernici slave i proživljuju otajstva spasenja kroz liturgijsku godinu da **ojačaju u sebi Kristov život i da postignu konačni cilj.** Krist je došao da nam dade obilje svoga života. Mi smo taj život primili na krštenju. No to je život u zametku koji se mora razvijati i jačati, a razvija se i jača u otajstvenom sudjelovanju sa životom Crkve, po sv. Misi i sakramentima.

Liturgijska godina nije nastala u jedan mah. Ona se **razvijala prema potrebama vjernika.** Najprije je nastao blagdan Uskrsa i Duhova, a zatim blagdan Božića. Pače ona se i dnaas još razvija. Uredba o sv. bogoslužju veli: »Liturgijska godina neka se tako preuredi, bilo zadržavanjem bilo ponovnim uvođenjem tradicionalnih običaja i vježbi svetih vremena prema današnjim prilikama.«

Liturgijska godina počinje prvom nedjeljom **Adventa** ili **Došašća,** a završava posljednjom nedjeljom **iza Duhova.** Dijelimo je na dva otsjeka: božićno i ukrsno doba. Svako doba ima svoju pripravu, doživljavanje ili svetkovanje blagdana i proživljavanje ili zahvalu.

Prema apostolskoj predaji svetkujemo uskrsno otajstvo svakog osmog dana koji se s pravom nazivlje **Gospodnjim danom** ili **nedjeljom.** Na taj su se dan vjernici dužni sastati da sudjeluju kod sv. Mise i slušaju riječ Božju. Nedjelja je prvotan blagdan, temelj i jezgra čitave liturgijske godine. Uredba o sv. bogoslužju veli: »Nedjelja je prvobitan blagdan koji se ima predlagati i preporučivati pobožnosti vjernika da bi bio i dan radosti i dan počinka od posla.«

Blagdane kroz godinu dijelimo na različite načine: Jedni su **zapovjedni,** kad ne smijemo raditi težačke poslove i moramo sudjelovati kod sv. Mise, a drugi su **nezapovjedni** koji se svetkuju samo u Crkvi. Jedni su **nepomični,** koji se svetkuju svake godine na isti datum, a drugi su **pomični.** Jedni se svetkuju samo **jedan dan,** a drugi kroz osam dana. Neki blagdani imaju **vigiliju** ili **bdijenje.**

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Kako nas je Krist otkupio? — Koga je Krist otkupio? — Kako Crkva obnavlja djela spasenja? — Čemu nam služi proživljavanje liturgijske godine? — Koji je prvobitni blagdan liturgijske godine? — Kako dijelimo blagdane?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Crkva ti je dala liturgijsku godinu da proživljuješ otajstva spasenja, da usavršuješ u sebi božanski život i da postigneš konačni cilj. Živi s Crkvom pa ćeš živjeti s Kristom i postignuti Kristova obećanja.

ZADAĆA: Nacrtaj liturgijsku godinu i označi glavne blagdane.

25. Božićno doba

1. Božić je najradosniji blagdan liturgijske godine. Na taj blagdan svetkujemo Isusovo rođenje od Bl. Djevice, sjećamo se Isusova vječnog rođenja od Oca te želimo da Isus dođe među nas u sv. Misi i u nas po sv. Pričesti.

2. **Sv. Farnjo Asiški** gojio je duboku pobožnost prema malenom Isusu. Zato je Božić nazivao svetkovinom nad svetkovinama. Tri godine prije smrti dobio je od Pape dozvolu da može u šumi blizu Greccio (Grećo) u Italiji napraviti jasle. Na božićnu noć sakupila se braća iz samosta-

na i mnogi vjernici iz okolnih sela. Svi su držali zapaljene svijeće i pjevali božićne pjesme. Franjo je stajao prvi do štalice. Više je sličio na anđela nego na čovjeka. Kad je otpjevao evanđelje, održao je propovijed o rođenju malenog Isusa i o slavi Betlehema. Nakon sv. Mise puni veselja i svetog raspoloženja svi se vratiše svojim kućama. Od tog je vremena uveden običaj po čitavom katoličkom svijetu da se u crkvama za Božić prave jaslice.

3. **Božićno je doba** sveto vrijeme kad se sjećamo ljubavi Boga Oca koji je poslao na ovaj svijet svoga jedinorođenoga Sina. To vrijeme dijelimo na pripravu, dva glavna blagdana: Božić i Bogojavljenje i zahvalu. Počinje prvom nedjeljom došašća, a završava subotom ispred sedamdesetnice.

Pripravu za Božić zovemo advenat ili došašće. Ima četiri nedjelje. To vrijeme nije samo uspomena na duga stoljeća u kojima su ljudi očekivali Spasitelja, nego je to i vrijeme priprave za dolazak Gospodnji u sv. pričesti i na koncu svijeta.

Dan prije Božića zovemo **Badnji dan** ili Badnjak. Taj je dan posvećen uspomeni naših praroditelja Adama i Eve. Tada se kiti božićno drvce koje označuje drvo križa s kojega nas je Krist otkupio. Drvce kitimo svijećama, koje su znak Svjetla Krista, i nakitima, koji označuju milosti što nam ih je Krist darovao. Još je ljepši običaj praviti jaslice.

U božićno su vrijeme dva glavna blagdana: **Božić** i **Bogojavljenje.** Božić je blagdan Isusova rođenja, a uvijek se slavi na 25. prosinca. Taj je blagdan nastao u četvrtom stoljeću u Rimu. Svaki svećenik na Božić govori tri sv. Mise na spomen trostrukog rođenja Isusova: 1. u Očevu krilu; 2. od Djevice Marije i 3. u našim srcima.

Drugi je veliki blagdan **Bogojavljenje.** To je jedna od najstarijih kršćanskih svetkovina, a nastala je na Istoku. Tako je Istok dao Zapadu Bogojavljenje, a Zapad Istoku Božić. Zove se Bogojavljenje, jer na taj dan slavimo kako

se Isus objavio kao Bog: poganskim mudracima koji su došli da mu se poklone; Židovima kod krštenja kad ga je Otac nazvao svojim ljubljenim Sinom; apostolima na piru u Kani kad je pretvorio vodu u vino. S Bogojavljenjem je združen blagoslov vode i kuća.

Uz ova dva blagdana sjećamo se i drugih Gospodnjih blagdana. Osmi je dan po Božiću posvećen **Isusovu obrezanju.** Na taj je dan Krist obrezan i dobio ime Isus. Ujedno tim danom započinje građanska godina. Kršćanin mora i građansku godinu započeti s Isusovim imenom.

U nedjelju između Obrezanja i Bogojavljenja, a ako nema nedjelje, na 2. siječnja, slavi se blagdan **Isusova imena.** Taj je blagdan nastao u XVI stoljeću. Kršćani se pozdravljaju tim sv. imenom: Hvaljen Isus!

U osmini Bogojavljenja slavi se blagdan **Sv. obitelji:** Isusa, Marije i Josipa. Ovaj je blagdan nastao u novije vrijeme, a Crkva želi da njim pokaže vjernicima primjer obiteljskog života.

Četrdeseti dan iza Božića imamo blagdan **Isusova prikaznja u hramu** i Marijino očišćenje. Naš narod zove taj blagdan Svijećnica, jer je starac Šimun nazvao Isusa Svjetlom svijeta. Običaj je da se na taj dan blagosivlju svijeće, a svijeća je slika Krista. Kristovo svjetlo ima biti zapaljeno u našim srcima da nam neprestano svijetli.

Zahvalu u božićno vrijeme čine nedjelje iza Bogojavljenja kojih može biti najviše šest. U njima se prikazuje Krist kao čudotvorac i Bog. Crkva nas kroz to vrijeme potiče, da proživljavamo otajstvo rođenja Isusova u našim dušama.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Čega se sjećamo u božićno doba? — Koja je priprava za Božić i zašto služi? — Koji su glavni blagdani božićnog doba? — Koji su sporedni blagdani božićnog doba? — Što sačinjava zahvalu u božićno doba?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Božić je blagdan duhovne radosti. Zato ne gledaj na taj dan što ćeš jesti i piti, nego kako ćeš u svom srcu usavršiti božanski život koji ti je Krist poklonio. Bog ti je pokazao izvanrednu ljubav kad ti je dao Isusa. Uzvrati svojom ljubavlju na tu Božju ljubav.

ZADAĆA: Nacrtaj jaslice.

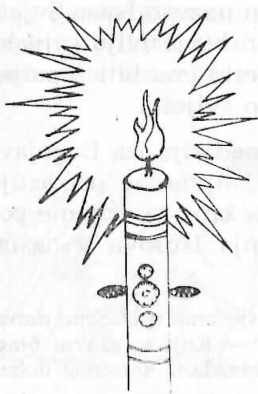
26. Uskrsno doba

1. Uskrsno je doba drugo sveto vrijeme liturgijske godine. U božićno smo doba promatrali kako je Isus došao na ovaj svijet da proslavi Oca i otkupi ljude. Čitav je svoj život proveo radi te svrhe, ali je na poseban način izvršio svoju zadaću svojom mukom, smrću, uskrsnućem, uzašašćem i poslanjem Duha Svetoga na svoju Crkvu. Tih se otajstava sjećamo u uskrsno doba.

2. Najveći njemački pjesnik **Volfgang Goethe** (Gete) bio je protestantske vjere, ali je živio više kao poganin nego kao kršćanin. Uza sve to nije se mogao oteti ljepoti uskrsnog slavlja. Kad bi o Uskrsu bio u rodnom gradu Frankfurtu na Majni, uvijek bi ga neodoljiva sila vukla u katoličku crkvu. Tu bi uživao u pjevanju uskrsnih pjesama i opajao se uskrsnim slavljem. Jednom je posvjedočio: »Ništa na svijetu nije tako trajno kao uskrsnuli Isus.«

3. Uskrsno doba dijelimo na pripravu, glavne blagdane i zahvalu.

Priprava za Uskrs počinje predkorizmom, koja se sastoji od tri nedjelje: sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice. To vrijeme nije određeno za posebnu pokoru, ali upozorava vjernike da je vrijeme pokore blizu.

Korizma počinje srijedom pepelnicom. Na taj dan svećenik prije Mise blagosliva pepeo i njim posiplje glave vjernika govoreći: »Spomeni se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah obratiti.« Pepeo je znak pokore i smrti, a pravi se od grančica blagoslovljenih na Cvjetnu nedjelju.

Korizma traje do Uskrsa. **Ona ima cilj** da nas gane na pokoru za grijehe pa da za Uskrs i mi uskrsnemo na novi život. Ujedno je to doba vrijeme za pokoru svih grešnika. Zato se u korizmi održava četrdesetdnevni post, mole se pokorničke molitve, pjevaju pokorničke pjesme, obavlja se pobožnost križnog puta, održavaju se češće i duže propovijedi, a izbjegavaju se bučne zabave, svečana pirovanja i slično. Uredba o sv. bogoslužju opominje: »U liturgiji i u liturgijskoj katehezi treba na još jače svjetlo iznijeti dvostruki značaj korizmenog vremena. To doba sprema vjernike, koji gorljivije slušaju Božju riječ i odaju se molitvi, na svetkovanje uskrsnog otajstva osobito uspomenom ili pripravom na krštenje i pokorom.«

Sedmicu pred Uskrs nazivljemo **Svetom sedmicom,** jer se tih dana obnavljaju najznamenitiji događaji našega spasenja: muka i smrt našega Otkupitelja. To je vrijeme bogato obredima koji vjernika sjećaju na Isusovu ljubav i potiču ga na pobožnost.

Prvi veliki blagdan uskrsnog vremena jest **Uskrs** koji je ujedno najglavniji i najstariji blagdan liturgijske godine. Uskrs je pomična svetkovina, a svetkuje se u prvu nedjelju iza proljetnog ekvinokcija, tj. kad su dan i noć jednaki, i punog mjeseca, a to može biti između 25. ožujka i 25. travnja.

Uskrs je spomen na slavno Isusovo uskrsnuće od mrtvih. No to je i blagdan uskrsnuća otajstvenog tijela Kristova, sv. Crkve i svih njezinih udova. U to vrijeme Crkva obnavlja samu sebe, a vjernici na osobit način primjenjuju na se plodove Kristova otkupljenja.

Budući da je Uskrs blagdan slavlja i pobjede nad grijehom, Crkva nam nalaže da se o Uskrsu **pričestimo,** a ako smo u grijehu, da se ispovijedimo. Na Uskrs je također blagoslov jela, osobito onih jela koji imaju neku slikovitu vezu s uskrsnućem, kao jagnje, jaje . . .

Drugi veliki blagdan uskrsnog vremena jesu **Duhovi.** Duhovi su blagdan na uspomenu silaska Duha Svetoga na apostole, što se zbilo pedeseti dan nakon uskrsnuća, i s pravom se smatraju nadopunom Uskrsu. Uskrsnuli Isus prosvijetlio je i ojačao apostole na dan Duhova da mu budu svjedoci po svoj zemlji. Duhovski dan ima proizvesti slične učinke i kod nas. Na krštenju smo primili klicu božanskog života. Ta se klica u nama mora usavršiti snagom Duha Svetoga.

Između Uskrsa i Duhova, četrdeseti dan po Uskrsu, svetkujemo **Kristovo Uzašašće** na nebo ili Spasovo. Isus je iza uskrsnuća boravio na zemlji četrdest dana i poučio apostole kako će nastaviti njegovo djelo. Iza toga je uzašao na nebo gdje se neprestano moli za nas kod Oca.

Vrijeme iza Duhova do početka nove liturgijske godine služi nam da zahvaljujemo Isusu i Duhu Svetom na uskrsnim darovima. Kroz to vrijeme svetkujemo i niz lije-

pih blagdana: Presveto Trojstvo, Tijelovo, Presv. Srce Isusovo, blagdan Krista Kralja. Svi ti blagdani na poseban način očituju nam ljubav našega Boga.

Nedjelje iza Duhova, kojih može biti od 24 do 28, zovu se nedjelje po Duhovima. One nemaju bliže veze s Duhovima i čine poseban krug liturgijske godine.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Kako se zove priprava za Uskrs? — Koji je smisao korizme? — Što je Sveta Sedmica? — Kad se svetkuje Uskrs? — Što znače Duhovi i kad se slave? — Kad se slavi Uzašašće? — Koji su blagdani iza Duhova? — Koliko je nedjelja iza Duhova?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Budi zahvalan Kristu koji je za te trpio, umro i uskrsnuo, koji ti je dao Duha Svetoga da te tješi i jača. Otvori svoje srce djelovanju Krista i Duha Svetoga, pa ćeš se obogatiti plodovima Kristova uskrsnuća.**

ZADAĆA: Nacrtaj uskrsnu svijeću i napiši ispod nje što označuje.

27. Svetački blagdani kroz liturgijsku godinu

1. Liturgijska je godina posvećena obnavljanju najvažnijih događaja iz Kristova života. Isus je središte svih svetih vremena liturgijske godine. No uz Isusa Crkva se sjeća i onih koji su se s njim za ovozemnog života najtješnje sjedinili, a štujemo ih kao svece. U prvom redu dolazi Bl. Dj. Marija, zatim anđeli, apostoli, mučenici, priznavaoci, svete žene i djevice. Njima su posvećeni pojedini dani liturgijske godine.

2. **Uredba o sv. bogoslužju,** koju je izdao II Vatikanski sabor, veli: »U tom svetkovanju godišnjeg kruga Kristovih otajstava sveta Crkva posebnom ljubavi štuje blaženu Bogorodicu Mariju koja je nerazrješivim vezom združena sa spasiteljskim djelom svojega Sina. U njoj Crkva gleda i uzvisuje prvenstveni plod otkupljenja, te kao u prečistoj slici s veseljem promatra ono što čitava želi i nada se biti. Povrh toga je u tok godine Crkva unijela spomen mučenika i drugih svetaca koje je mnogovrsna Božja milost privela k savršenstvu, pa su već postigli vječno spasenje, u nebu pjevaju savršenu hvalu Bogu i zagovaraju nas. O blagdanima sveta Crkva naviješta uskrsno

otajstvo u svecima koji su s Kristom trpjeli i s njime proslavljeni, a vjernicima predlaže njihove primjere koji po Kristu sve privlače k Ocu, i njihovim zaslugama postizava Božja dobročinstva.«

3. Dakle uz Isusa Crkva najviše želi da se štuje njegova **preblažena majka Marija.** To je posve opravdano, jer je Marija Majka Božja, jer svojom milošću nadvisuje sve anđele i svece i jer je moćna zagovornica kod Boga.

Kroz liturgijsku se godinu ređaju mnogi Marijini blagdani: 8. prosinca slavi se Bezgrešno Začeće, jer je Marija bez grijeha začeta; 2. veljače Svijećnica na spomen Marijina očišćenja; 25. ožujka Blagovijest, jer je na taj dan anđeo navijestio Mariji blagu vijest da će postati Majkom Božjom; 15. kolovoza Velika Gospa, ili Marijino uznesenje na nebo s dušom i tijelom; 8. rujna Mala Gospa ili Marijino rođenje; 12. rujna Ime Marijino; 7. listopada blagdan Gospine krunice. Uz ove ima i drugih Marijinih blagdana.

Poslije Bogorodice slavimo **Anđele,** tj. čiste duhove koji su se više puta javljali ljudima i objavljivali im volju Božju. Radi velikih dobročinstava Crkva je odredila da se 2. listopada svetkuje blagdan anđela čuvara. U sv. Pismu spominju se tri anđela, pa ih Crkva posebno časti, i to: Gabrijela (24. ožujka), Mihaela (29. rujna) i Rafaela (24. listopada).

Svecima nazivljemo ljude koji su provodili Bogu ugodan život, odlikovali se herojskim krepostima, a Bog je njihovu svetost potvrdio čudesima te se sada nalaze na nebu. Dijelimo ih na apostole, mučenike, priznavaoce, crkvene učitelje.

Apostolima nazivljemo učenike koje je Krist izabrao da mu budu svjedoci riječi i djela. Crkva slavi sve sv. apostole, a posebno sv. Petra i Pavla 29. lipnja koji je zapovjedni blagdan.

Mučenicima zovemo one koji su svoj život žrtvovali za Isusovu vjeru. U Crkvi je bio velik broj mučenika kroz svu povijest, osobito kroz prva tri stoljeća.

Priznavaoci su oni sveci koji su se odlikovali osobitim krepostima i savršenim kršćanskim životom, a Crkva ih je progsasila svecima. Od svih priznavalaca Crkva posebno štuje sv. Josipa, 19. ožujka, jer je on djevičanski zaručnik Bl. Djevice, hranitelj Isusov i poglavar sv. Obitelji.

Crkvenim naučiteljima nazivljemo one koji su se odlikovali pravom vjerom i svetošću života te su svojom naukom mnogo učinili za procvat Crkve. Između ostalih spomenimo našeg sv. Jeronima, te sv. Augustina i dr.

Prvog studenog svetkujemo **blagdan Svih Svetih.** Na taj se dan sjećamo milijuna muževa i žena, djevaca i djevica koji su se na različite načine žrtvovali za ljubav Boga i bližnjega te postigli vječnu nagradu. Njihov je život nama putokaz u nebu, a njihov zagovor pomaže nam da ne klonemo u borbi života.

Sutradan po blagdanu Svih Svetih sjećamo se svetih **duša u čistilištu,** a zovemo taj dan Dušni dan. Duše u čistilištu očekuju našu pomoć, jer same sebi ne mogu pomoći. Na taj dan svećenici govore tri sv. Mise, a vjernici mogu dobiti mnoga potpuna oproštenja za vjerne duše. Moramo im pomoći, jer s njima činimo zajednicu svetih i jer one pomažu nama.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Zašto štujemo Djevicu Mariju i svece? — Nabroji blagdane Djevice Marije! — Kako dijelimo svece? — Kad se slavi blagdan Svih svetih? — Što je dušni dan i kad se slavi?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Budući da je opravdano štovati svece, jer su Božji ugodnici i naši zagovornici, nasljeduj njihov život i njima se moli. Posebno časti Djevicu Mariju koja je porodila Isusa i koja je naša duhovna Majka.**

ZADAĆA: Opiši zašto moraš svetkovati blagdan anđela čuvara.

28. Kvatreni postovi

1. Dok ste bili još mlađi, sigurno ste čuli za riječ kvatre. No sigurno je i to da niste znali od čega dolazi i što znači ta riječ. Danas ću vam o tome govoriti.

2. **Prorok Joel** gleda u duhu navalu skakavaca ili neprijatelja na grad, pa po Božjemu nadahnuću pozivlje narod na obraćenje: »Trubite u trubu na Sionu! Naredite sveti post! Sazovite starce! Saberite djecu i nejačad! Zaručnik neka izađe iz svoje sobe, zaručnica iz svoje odaje! Između trijema i žrtvenika neka plaču svećenici, sluge Gospodnje, i neka mole: Smiluj se, Gospodine, narodu svojemu! Ne daj baštine svoje pod sramotu da joj se rugaju neznabošci! Zašto da se kaže među narodima: Gdje je Bog njihov!« Iza toga veli prorok Joel da je Bog revnovao za svoju zemlju i da se je smilovao svome narodu te odgovorio: »Evo, ja vam šaljem žita, vina i ulja da se s tim nasitite! Više vas ne dajem pod sramotu među neznabošcima.« (Joel 2, 15—19).

3. **Kvatri** dolaze od latinske riječi kvatuor tempora, a znače četiri vremena. To su posni dani u četiri godišnja doba, i to: proljetni iza prve korizmene nedjelje, ljetni iza blagdana Duhova, jesenski iza blagdana uzvišenja sv. Križa (14. IX) i zimski iza blagdana sv. Lucije (13. XII).

Kvatri su vrlo **star običaj** Katoličke Crkve. Još nije bilo adventa ni toliko drugih blagdana, a vjernici su obdržavali kvatre. Sv. Leon Veliki, koji je umro 461. g. održao je čitav niz propovijedi na kvatrene dane.

U poganskom je Rimu bio običaj da se svetkuju praznici sjetve, žetve i berbe. Tim su pogani htjeli pokazati da uspjeh poljskih poslova zavisi o Božjem blagoslovu. Tako je i Crkva mogla preuzeti taj poganski običaj, samo da ga zaodjene u kršćansko ruho. Papa Kalist uveo je subotnji post upravo radi kršćanskog svetkovanja praznika sjetve, žetve i berbe. Kasnije su se tim praznicima pribrojili i proljetni kvatri.

Papa je Gelazije (umro 496) odredio da se **sveti redovi dijele u kvatrene subote.** Tako se i danas čini, ako je moguće. U staro se doba posebno ističe kvatrena subota u prosincu za dijeljenje sv. reda.

Kvatri su dobili malo po malo **oznaku vremena** u kome se svetkuje. Kvatri u prosincu stoje pod dojmom adventa, proljetni su kvatri u korizmi, pa su zadahnuti korizmenim duhom, ljetni su kvatri u sedmici iza Duhova pa neprestano spominju dolazak Duha Svetoga, a jesenji su kvatri zahvala za sve zemaljske plodove kroz godinu.

Održavanje kvatrenih dana bilo je **najprije u Rimu,** a kasnije se raširilo na cijelu Crkvu. U XIII stoljeću čitava Crkva drži kvatre.

Kvatrene postove u srijedu, petak i subotu držimo radi četiri glavna razloga:

1. To su **dani zahvale** za žetvu. U početku su bile samo tri glavne kvatrene sedmice, i to nakon triju glavnih žetava: ljeti za žetvu žita, jeseni za berbu grožđa, zimi za berbu maslina. Nakon tih pobiranja plodova, vjernici bi donosili desetinu od svega k sv. Misi, a upotrebljavalo se za uzdržavanje crkve, svećenika i siromaha.

2. Kvatri su **dani duhovne obnove.** U potrazi za vremenitim dobrima čovjek lako zaboravi na vječna dobra. Zato Crkva u kvatrenim danima želi da podignemo svoj pogled prema Bogu, da se sjetimo spasenja svoje duše. Upravo zato u te dane naređuje nemrs, post i milostinju.

3. Kvatrene subote su **dani za ređenje svećenika.** Svećenici su namjesnici i sluge Isusa Krista. Oni nastavljaju Kristovu službu oko spašavanja duša. Koliko je više dobrih svećenika u Gospodnjem vinogradu, toliko će se više raširiti Kristovo kraljevstvo. Zato Crkva želi da se vjernici u te dane na osobit način mole i poste za svećenički podmladak.

4. Kvatri su **povezani sa svetim vremenima** liturgijske godine. Oni nas lijepo pripremaju za proslavu Božića, Uskrsa i Duhova. Proživljavanje otajstava našega spasenja jača u nama božanski život koji nam je Krist udijelio po sakramentu sv. krsta.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Što su kvatre? — Koliko je kvatrenih vremena? — Kako su nastale kvatre? — Što danas označuju kvatre?

5. ZA TVOJ ŽIVOT: Pokornička djela: nemrs, post, molitva i milostinja donose svakom kršćaninu porast u duhovnom životu. Bez tih djela nećeš ni ti napredovati u duhovnom životu. Zato na kvatrene dane živi po Duhu Crkve, pa će te Krist obdariti svojom milošću.

ZADAĆA: Napiši zašto nam je potrebno činiti pokoru.

29. Prosni dani

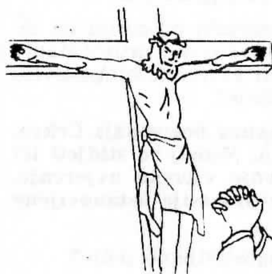
1. Čim je Crkva dobila slobodu, vjernici su mnogo voljeli procesije da javno ispovjede svoju vjeru i da javno obave svoje bogoslužje. Zato je bilo mnogo prosnih i pokorničkih procesija. Kad bi nastala kakva pogibelj: kuga, neprijatelj, suša, potres i slično, kršćani bi se pod vodstvom svećenika okupili u procesijama, molili dana prije Uzašašća.

2. U poslanici, koja se čita na prosne dane, **Sv. Jakov** nas upozoruje: »Mnogo može ustrajna molitva pravednoga. Ilija je bio čovjek podvržen istim bijedama kao i mi i vruće se molio da ne bude kiše, i nije pala kiša na zemlju tri godine i šest mjeseci. I opet se pomolio, i nebo dade kišu, i zemlja iznese rod svoj.« (Jak 5, 16—18). Primjer pravednog Ilije pokazuje nam da suša i kiša, nerodica i dobar urod, sve zavisi od volje Božje, a Bog će nam dati i kišu i dobar urod, ako ga za to molimo.

3. Od prosnih i pokorničkih procesija danas su sačuvane procesije na 25. travnja i na tri dana prije Uzašašća Kristova na nebo.

Procesija na 25. travnja nastala je u Rimu za vrijeme provala sjevernih naroda, kad je harala kuga i druge nevolje. Ta je procesija zamijenila pogansku procesiju u čast boga Rubigo da se sačuvaju usjevi od proljetnih štetočina. Iako se isti dan svetkuje i blagdan sv. Marka, ipak procesija nema veze s tom svetkovinom. Procesija je postojala i prije, nego je na taj dan uvedena svetkovina sv. Marka. Procesija na Markovo zove se u liturgijskom jeziku »Velike litanije«.

Prosni se dani drže kod nas u ponedjeljak, utorak i srijedu prije blagdana Uzašašća. Prosne je dane prvi uveo vijenski biskup sv. Mamerto 470. g. Tada su na južnu Francusku navalile svakojake nevolje: potresi, kuga, glad, požari i poplave rijeka. Da se narod oslobodi od tih nedaća, sv. Mamerto uvede pokorničke procesije. Uspjeh nije izostao. Radi toga i radi njihove veze s blagdanom Uzašašća, procesije su se brzo raširile i po drugim krajevima. Papa Lav III uveo je procesije u Rimu odakle su se raširile u čitavoj Zapadnoj Crkvi. Procesija na prosne dane zove se u liturgijskom jeziku »Male litanije«.

Za vrijeme procesija na prosne dane, kao i na 25. travnja, drži se **blagoslov polja.** Kroz čitavo vrijeme procesije pjevaju se litanije Svih svetih. Pjevanje je litanija posve opravdano, jer mi sa svetima činimo općinstvo svetih i jer su oni naši zagovornici kod Boga.

Uz pjevanje litanija čitaju se i **četiri evanđelja:** 1. Početak sv. Evanđelja po Ivanu, jer su tom evanđelju vjernici odavna pripisivali posebni blagoslov i zaštitu; 2. Evan-

đelje po Mateju u kome se govori o dobrom sjemenu i kukolju; 3. Evanđelje po sv. Luki koje govori o sijaču i sjemenu i 4. Evanđelje po Marku u kome se govori o čudesnom nahranjenju u pustinji. Iza svakoga se evanđelja **moli** molitva da Bog sačuva usjeve od štetočina i dade svoj blagoslov da sve u polju uspije i dođe do zrelosti.

Uz čitanje evanđelja i molenja molitava svećenik **blagosliva polje** na četiri strane svijeta s Križem, uskrsnom svijećom, trojicom, blagoslovljenom vodom i kađenjem tamjanom. Kod svakog blagosivanja ponavljaju se određene molitve. Tako kod blagoslova s križem molimo: »Po znamenju sv. križa od neprijatelja naših — Oslobodi nas, Gospodine!«

I sveta je misa, koja se moli na te dane, puna prošnja za Božji blagoslov. U poslanici nas sv. Jakov uvjerava da mnogo može ustrajna molitva pravednoga. A u evanđelju nas Isus potiče da budemo ustrajni u molitvi, jer je Bog dobar i milosrdan Otac.

Bogoslužje na prosne dane, tj. procesija i sv. Misa drži se radi trostrukog razloga: 1. da zahvalimo Bogu za primljena dobročinstva, jer sve što imamo dolazi od Boga; 2. da izmolimo plodnost zemlje, jer Bog može sačuvati usjeve od svake štete i dati stostruki rod; 3. da nas Bog sačuva od teških nevolja, kao što su bolesti, potresi, glad itd.

4. **ODGOVORI NA PITANJE:** Kako je nastala procesija na 25. travnja? — Kako su nastali prosni dani? — Što znače prosni dani? — Što se moli za vrijeme procesije? — Čim svećenik blagoslivlje polje? — Zašto se drži bogoslužje na prosne dane?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Sudjeluj i ti kod javnog bogoslužja Crkve, i to ne samo kod Mise, nego i u procesijama. Nemoj se stidjeti ići u procesijama. U procesijama pokazuješ svoje vjersko uvjerenje. Za vrijeme procesija lijepo se vladaj, jer su procesije ustanovljene radi pokore.**

ZADAĆA: Napiši domaći rad: Zašto blagoslivljemo polje?

30. Crkvene pobožnosti

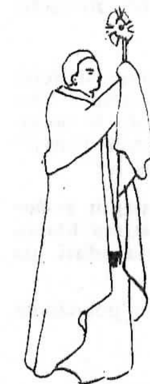
1. Crkva je kroz povijest uvela mnoge pobožnosti na čast Spasitelja Isusa, Djevice Marije i druge pobožne vježbe kojima se hrani i jača božanski život u nama. Pravi kršćanin ne smije zanemariti te pobožnosti, jer bi na taj način zanemario jako sredstvo svoga usavršavanja.

2. **Sv. Franjo Asiski** bio je revni štovatelj Isusa i Marije. Opominjao je i braću da štuju presv. oltarski sakramenat. Radi tog otajstva zapovijeda štovati svećenike u

kojima ne gleda grijeha, jer otajstvo Tijela i Krvi Gospodnje samo oni posvećuju i drugima dijele. Uz to je svim zanosom srca štovao muku Isusovu. Javno i glasno oplakuje Isusove boli, pa je i sam zavrijedio nositi Isusove rane. Ranjeno Srce božanskog Spasitelja bilo je za nj znak neizmjerne ljubavi Krista prema ljudima. Ali tko ljubi Isusa, ljubi i njegovu Majku. Zato sv. Franjo, koji žarko ljubi Isusa, ljubi i Mariju, jer je ona Božansko Veličanstvo učinila našim bratom. Pod Marijinom je zaštitom osnovao svoje redove i Mariju je izabrao za pokroviteljicu svojih redova. Radi Isusa i Marije čuvao je svoje srce u sabranosti i pobožnosti te je neprestanim žarom nastojao oko obnove i usavršavanja svoje duše. Krasan je to primjer pobožnosti za sve kršćane.

3. Naša je kršćanska dužnost da štujemo i nasljedujemo Isusa i Mariju te da **vršimo pobožna djela** kako bismo ojačali u sebi božanski život i postignuli konačni cilj.

Potrebno je da častimo **euharistijskoga Isusa.** Isus se stvarno nalazi pod prilikama kruha i vina na našim oltarima. On tu boravi živ kao Bog i čovjek i čeka nas da dođemo, da mu se poklonimo i da ga molimo za pomoć. Svoju pomoć ne uskraćuje onima koji ga ljube i k njemu dolaze. Zato je Crkva uvela pobožnost da izloži **presveto Otajstvo** na klanjanje i da s njim daje blagoslov. Crkva posebno preporuča četrdesetsatno klanjanje ili vječno klanjanje pred Presvetim.

Tko ljubi Isusa, štuje posebno i njegovu muku. Isus nas je otkupio svojom mukom i smrću na križu. Zato je Crkva odobrila i mnogim oprostima obdarila obavljanje **Sv. križnog puta** koji je uveo sv. Franjo Asiški. Tu pobožnost možemo obavljati pojedinačno za se, ali je kudikamo bolje da je obavljamo u zajednici sa svećenikom.

Presv. Srce Isusovo štujemo pobožnošću **prvih petaka** u mjesecu, **lipanjskom pobožnošću** i **devetnicom Srcu Isusovu.** Posebno je značajna pobožnost devet prvih petaka u mjesecu. Isus je dao preko sv. Margarite Alakok 12 obećanja koja će udijeliti onima koji budu štovali njegovo presv. Srce. Najveća je milost te pobožnosti konačna ustrajnost.

Blaženu Djevicu Mariju dužni smo častiti, jer je ona Majka Božja i Suotkupiteljica ljudskog roda. Nju štujemo svaki dan moleći **Zdravomariju, anđeo Gospodnji i sv. krunicu.** Preko godine častimo Mariju lijepom **svibanjskom i listopadskom pobožnošću.** Tko tim pobožnostima časti Mariju, Marija ga neće zaboraviti.

U naše je vrijeme osobito proširena pobožnost **prvih subota.** Majka Božja, prigodom svojih ukazanja u Fatimi, posebno je preporučila tu pobožnost kojoj je cilj da se prikaže zadovoljština Marijinu bezgrješnom Srcu. Pobožnost se obavlja tako da se kroz pet prvih subota u mjesecu na tu nakanu ispovijedimo i pričestimo, izmolimo jedan dio Rožarja i kroz četvrt sata razmatramo o jednom otajstvu istog Rožarja.

Vrijedno je spomenuti i **Karmelski škapular.** Marija je obećala da će štititi i očuvati od paklenih muka one koji budu nosili taj škapular. Osim toga ona će osloboditi iz čistilišta u prvu subotu poslije njihove smrti one koji budu još molili Mali oficij, časoslav, ili po odobrenju ispovjednika sedam Očenaša, Zdravomarija i Slava Ocu.

Vrlo je korisno za naš kršćanski život, ako mjesečno obavimo **duhovnu obnovu** ili dan sabranosti, a godišnje **duhovne vježbe.** To su vježbe koje nas nesumnjivo vode u vječni život. Jačanju našega kršćanskog života pomažu i **hodočašća i misije.** I ti su dani, dani spasenja.

4. **ODGOVORI NA PITANJA:** Zašto je Crkva uvela različite pobožnosti? — U čemu se sastoji pobožnost četrdesetsatnog i vječnog klanjanja? — Što je pobožnost Križnog puta? — Što je pobožnost prvih petaka? — Koje su pobožnosti prema Djevici Mariji? Što je duhovna obnova, duhovne vježbe, hodočašća, misije?

5. **ZA TVOJ ŽIVOT: Zbilja je Crkva bogata sa svojim pobožnostima. Uvijek i svagdje imamo prigodu da se obogatimo blagodatima koje nam daje naša majka Crkva. Iskoristi blagodati, pa ćeš u zajednici s Crkvom postignuti vječnu nagradu.**

ZADAĆA: Napiši domaći rad o temi: Zašto vršimo pobožnost prvih petaka u mjesecu?

Tisak: Štamparsko poduzeće »Franjo Kluz« — Omiš.